

20. april 2006

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Kr. 10,-

71. årgang

Nr. 4

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Psykiatri til å bli gal av

Astrid Strømme

Boken *Psykiatri til å bli gal av* kritiserer psykiatrien for mange forhold. Som Vally Vegge, forfatter av boken *Psykiatriens Houseparty*, kritiserer Eva Ramm psykiatrien for å medisinerer ned folk. De psykiske lidelsene øker og øker, og Ramm spør om det er rett å medisinere folk friske? Ramm Viser til en rapport av Statens helsetilsyn. Rapporten fastslår av «hver tredje psykiatriske pasient aldri skulle ha vært lagt inn», og at «halvparten av pasientene ved akuttdelingene aldri skulle ha vært på avdelingene». Eva Ramm viser blant annet til psykolog Ellen Kolsrud Finnøy's provoserende bok om den farlige og overhåndtagende bruken av psykiatriske medisiner. Medisiner, sier Finnøy, er skadelige fordi de ødelegger menneskets evne til selv å ta hånd om sine problemer...

Eva Ramm er også kritisk til måten som psykiatere stiller diagnoser på. Hun er også her på linje med Vally Vegge i boken *Psykiatriens Houseparty*. I boken sier hun at i løpet av innleggelsesnatten har en psykiater laget en eller annen merkelig diagnose. Foreningen Aurora sin programklæring tok høsten 2001 til motmæle mot dette. De sier blant annet:

- Vilkaurlig bruk av psykiatriske diagnoser må opphøre.
- Tvangsbehandling - medikamentell eller ved sjokk - må forbys.
- Sykeliggjøring av livskriser må motarbeides.
- Psykiatriske diagnoser må bare gis etter grundig vurdering av to uavhengige psykologer/psykiatere, hvorav minst en er valgt av pasienten/klienten selv.

- Det bør satses på alternative behandlingsformer, omsorgsmodeller og selvhjelpsgrupper.

På side 21 kritiserer forfatterinnen psykiatrien for å oppfatte normale reaksjoner som psykiatriske. Spørsmålet er: hva er sunt, friskt og helbredende med psykiatrien? Eksisterer det?

ADHD står for Attention Deficit

Hyperactivity Disorder, og omfatter en rekke former for konsentrasjonsvikt, lærevansker og atferdsvansker. Eva Ramm påpeker at det i Norge eksisterer 2000 barn som er brukere av Ritalin. Ritalin demper utagerende atferd. Ekspertene mener faktisk at helst burde 10.000 barn få det, for ellers kan det bli så mange flere kriminelle... Kan det være at psykiatrien selv er på av-

veie? Trenger behandling? Det er slik at i Malmø viser statistikken 500% økning i lykkepillebruk for barn mellom 0 og 9 år i løpet av de siste fem årene. Uakseptabelt eller hva?

Psykolog eller psykiater? heter det 5. kapittelet. Her får vi vite forskjellen på hva en psykolog og en psykiater står for. Psykologene satser på samtale og terapi, og forsøker å gi sine klienter handlekraft og selv-tillit tilbake uten medisiner. Psykiateren satser på medisiner, tvangsbehandling og sykeliggjør livskriser. Kan vi godta det?

I kap. 9 stiller Eva Ramm spørsmålsteget ved at gjennomsnittet er rammen rundt det å forstå hva som skal fortjene å bli omtalt som normalt... Hva da med sinn med store høyder og dybder?

Boken til Eva Ramm er utmerket og egner seg til debattbok. Den er oversiktlig og lettfattelig skrevet, og berører alle de viktige spørsmålene som har med psykiatri å gjøre. Den er utgitt på Lanser forlag.

P.S. Eva Ramm kommer på sommertreffet den 26. juli til 29. juli, og holder foredrag om sin bok. Foredraget hennes blir lørdag den 29. juli kl.13.00 på Kafe Magdalena i kong Oscarsgt. 5 i Bergen.

Avisen Samfunnsliv og økonomien

Det er et stort økonomisk løft å holde avisen i live. Trykkeriet skal ha omkring 140 000 kr for 11 utgaver i året. I tillegg kommer portoutgifter til Posten, som utgjør omkring 4500,- pr utgave, tilsammen nesten 50 000 kr. (en betydelig stigning fra året før da vi betalte omkring 3100,- pr utgave i porto).

Avisen har mistet noen av sine gamle abonnenter fordi de er gått bort. Mange av dem har vært gode støttespillere for å holde liv i avisen. Vi har fått en del nye abonnenter som gjør at det totale antallet holder seg på samme nivå, men vi ønsker flere støttespillere for å holde Samfunnsliv i gang i årene fremover. Det var ikke meningen at den tidligere nevnte arven skulle brukes til direkte avisdrift, men vi har sett oss nødt til å spytte inn midler også fra det holdet. Men vi ønsker at abonnentspenger og støtte skal kunne gi Samfunnsliv fortsatt liv og eksistensberettigelse. I tillegg vurderes det nå å la bedrifter og enkeltpersoner annonser i Samfunnsliv, slik det ble gjort i "gamle dager". Dette kan skaffe avisen en sikrere økonomi. Leserne kan gjerne sende tilbakemeldinger til redaktøren ang. dette.

I hovedsak har deler av beløpet som avisen Samfunnsliv fikk i arv gått med til et viktig oversettelsesarbeide av bøkene *KUNSTEN Å LESE BIBELEN* og *KRISTUS I SAMFUNNET*. Dette er et meget omfattende arbeide som tar lang tid både for oversetter og redaktøren av avisen, som skal redigere og sjekke ut om det språklige ligger opp mot det B. D. Brochmann har ment. Når dette arbeidet er gjort, kommer kostnader til bokutgivelser av disse engelske versjonene av BDB's mest sentrale verker. Som redaktør undersøker jeg nå muligheten for også å kunne gjenoptrykke de norske utgavene av disse bøkene, da på billigste måte, gjerne som pocketutgaver for en billig penge for folk flest. Her er den såkalte books-on-demand-prinsippet av stor interesse. Det betyr at bøkene trykkes etter hvert som de bestilles, altså etter behov. Et svensk forlag er her aktuelt for oss i denne sammenheng.

I tillegg har Lorch-Falch i Alternativt Samfunn blitt støttet økonomisk for utsendelse av både den tyske og russiske utgaven av BDB's "Mentalitet og livsskjebne". Ifølge Bjørn Ven-

stad, som representerer Alternativt Samfunn, skulle utsendelsen av den russiske utgaven av BDB's bok startes i påskeferien. Her er mye gratisarbeide som utføres på alle hold. Selve portoutgiftene for utsendelse av den russiske utgaven av BDB's bok kommer på omkring 67 000 kr (for 1000 eksemplarer).

KUNSTEN Å LESE BIBELEN på engelsk legges etter hvert ut på internett. Daglig ankommer fire-fem eposter fra oversetter av *KRISTUS I SAMFUNNET* i USA. Hun spør om ord og vendinger som jeg da må forklare/oversette. (Lynne Hippler har gjort en fantastisk jobb med de to bøkene. I løpet av juni vender hun tilbake til Norge og Finnmark igjen etter noen års opphold i USA.) Alt dette koster redaktøren av Samfunnsliv mye arbeid og energi, i tillegg til lærerjobb samt eget forfatterskap.

Redaksjonen av Samfunnsliv takker alle for støtten gjennom mange år. Vi oppfordrer alle til å fortsette med dette i årene fremover slik at Samfunnsliv fortsatt er liv laga, som det heter.

DOJ

Samfunnsliv

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Bertram Dybwad Brochmann
grunnleggerDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktørGrunnlagt
1931Anders Ryste
disponent og hjelperedaktør
6150 Ørsta

Med i redaksjonen

Astrid Strømme
Indre Sædal 16,
50 44 NattlandAase Brenne
Utløbakken 43
5260 Indre ArnaVed innbetalinger benyttes
NB! Postgironr.: 0532.08.40645Internett: www.samfunnsliv.no

Den største mangelen vi alle lider under, er at det ikke finnes plass til personligheten, hverken i teoriene eller i praksis.

Nina Karin Monsen, 2002

Sammenbrudd av lydighetskulturen

– på vei mot det indre ansvar

LEDER-

Hittil har samfunnslivet og dets lover vært lite utforsket. Man har overlatt samfunnslivet til politiske spillere og trollmenn. Men utviklingen krever oppklaring og sannhet, kunnskap og viten om disse ting. *Og nettopp her er det at psykologien gir oss nøkkelen.* Det kan ikke nytte å ønske seg tilbake til tiden for den tekniske epoke. Utviklingen går aldri tilbake, likesom en rose aldri vokser baklengs for å bli knopp. – Våre fedres kultur må få lov til å blomstre av og falle, og den nye gode sterke slekt vil nok finne en løsning. *Og løsningen er mulig i nettopp samme grad som vi gjør oss den uleilighet å utforske våre en egen våre menneskers mentalitet.*

Psykologien har den fordel av den vil vise oss våre sjanser, men tillike også vår risiko som *sjelelige sansevesener. Den vil gi oss nøkkelen til selvkontroll og vise oss suggesjonens og masse-suggesjonens veldige betydning.* (Suggesjon betyr jo ikke annet enn en hemmelighetsfull innflytelse på sjelelivet).

Dette blir mer og mer nødvendig, jo mer de tekniske frem-skrutt skaper arbeidsdeling og spesialisering, for jo mer menneskene blir avhengige av hverandre og jo mer vår skjebne «*sosialiseres*» i og ved arbeidsdelingen og hele den tekniske utvikling, dess mer følsomt blir forholdet mellom individ og samfunn. (*Logokratiet, bnd. 2*).

«Din skole ... påtvinger dine barn dine forbannede meninger, istedenfor å lytte til dine barns hellige opposisjon og umiddelbare sunne fornuft».

BDB

Av Astrid Strømme

Indre ansvar er det ansvar som mennesker tar for seg selv. Det er et ansvar som forsøker å ta hånd om egne behov, følelser og mål. Psykologisk sett er indre ansvarlighet en utviklingsprosess basert på følelsesmessige opplevelser og erfaringer. Indre ansvar springer ikke ut fra et uendelig krav om en mestring av en materialistisk livsstil. Den materialistiske livsstil er umettelig med hensyn til «blind» lydighet, og har røtter i en pedagogikk som bygger på det upersonlige ansvaret. Påfyllingsmodellen heter den i det pedagogiske landskapet. Den er mye omtalt i fagbøkene på universitetet. Kritikken går mye på at unger ikke lar seg forme som leire.

BDB opponerte mot lydigheten

og mente den personlige tenkningen og ansvaret falt bort. Dette har han rett i! Original og autentisk tenkemåte er det vel heller lite av i skolen.

I boken *Fra lydighet til ansvarlighet* – pedagogisk relasjonskompetanse av Jesper Juul og Helle Jensen lærer vi hvordan og hvorledes vi skal utvikle en sosial kompetanse som er på høyde med den tiden vi lever i! BDB etterlyser det i Totalitetsøkonomien. Han etterlyser en ny sosial teknikk sammen med en ny økonomisk samlivsform.

Den sosiale kompetansen som Juul og Helle utvikler legger vekt på gjensidighet, likeverd, integritet, selvfølge og forhandlingsteknikker. Men det handler også om hvordan skolen er organisert. I prinsippet er skolen et lukket system. Det er uheldig ifølge Matti Bergstrøm som har forsket på hvordan skolen pedagogisk må være for å utvikle alle hjernens ressurser. Skolen bør være helt åpen fordi hjernen er et åpent system. Dersom ikke alle hjernens ressurser får utvikle seg, kan det gi negative utslag på kropp og sinn. Mulighetsskolen kaller Bergstrøm morgendagens skole!

Relasjonsforskningen bygger på forskning som har funnet sted flere steder i verden i løpet av de siste

drøyt 20 årene. Denne nye spedbarns- og relasjonsforskningen gir oss tre hovedkonklusjoner som avviker radikalt fra våre kunnskaper og antagelser om barns utvikling og kompetanse fra før. Spørsmålet er: Gir ikke disse hovedprinsippene som relasjonsforskningen har kommet til, grunnlag for å utvikle et nytt menneskesyn???

Relasjonsforskningen sier:

– Barn er født sosiale. Dette refererer til barnets evne og trang til å etablere sosiale (interpersonelle) relasjoner

– Barns relasjoner er alltid meningsfulle. Dette refererer til barnets evne til intersubjektivitet, det vil si evnen til å «stille inn» (fra engelsk «tune in») i forhold til den voksnes stemning og til å oppfatte og bearbeide signaler fra voksne, og til å reagere rasjonelt meningsfullt tilbake.

– Barn kan ta personlig ansvar. Barn kan fra begynnelsen av ta ansvar for sin egen person på enkelte områder, og denne ansvarskompetansen utvikler seg meget hurtig i førskolealderen.

Disse forskningsresultatene står direkte i motsetning til lydighetskulturen. Lydighetskulturen bygger på at det alltid er noen som står over barna, og at det er de voksne som definerer premisset. Så altfor ofte avvises barns iboende trang til sjøl å undersøke og forske ut av tingene. Barns egen kultur er snart borte. Det var en kultur på deres premisser. Nå har vi fått kultur for barn av voksne. Men ivaretar det barns egen trang til lek og planlegging av egne aktiviteter? Det er de som mener at mobbing er resultat av at barns egen kultur er blitt borte...

Unger har selvsagt en medfødt trang til å danne egne relasjoner. Men ivaretar vi behovet i skolen? De har jo ikke lov å snakke med hverandre... Styrt kontakt med mennesker er ikke det samme som at ungene sjøl får gripe tak i relasjoner, og lære

seg til å takle dem ved hjelp av at voksne hjelper dem. På Friskolen 70 i Danmark er en skole som klarer det. Ungene der har frihet til å snakke sammen så mye de vil, og de tar selv ansvar for sin læring.

De beveger seg fritt rundt, og lærerne er der til deres disposisjon. Elevene lærer av hverandre. De eldre lærer de yngre, og hver dag er det satt av tid til å diskutere og drøfte alt som skjer med dem i skolehverdagen. Jo, de lærer, det gjør de, minst like godt som de gjør i dagens skoler og kanskje bedre... Dessuten trives de!

Ikke sant, dette smaker av en ny sosial kompetanse? Så vidt det vites har ikke Friskolen 70 problematferd. Hvorfor skulle de det? Det er jo ingen som påtvinger elevene meninger og læring som de ikke har bedt om...

Lydighetskulturen er på vei ut. Den duger ikke lenger. Den lærer ikke ungene å ta ansvar – og det vil vi vel ha? Å påfylle elever læring slik som i dag er forgyves. Samfunnsutviklingen har fristilt menneskene, og unger vokser i dag opp med helt andre forutsetninger enn på 50-tallet. Unger i dag blir tidlig trenet i forhandlinger, og det må skolen ta på alvor. Den nye relasjonsforskningen krever at vi innebygger respekt, likeverdighet, gjensidighet og respekt for ungers egenart. Unger er kompetente. Deres reaksjoner er alltid meningsfulle. Kjas, mas og haking på deres hoder duger ikke. Det skapes lett problematferd, særlig hvis ungene før treårsalderen har blitt overlatt til barnehager eller dagmammaer mer enn 10 timer i uken.

Lydighetskulturen rakner og slår sprekker. Kyllingen skal ut av egget, sier vi i nyorienteringen, og da knaker og braker det... Krisen gir mange utslag også f.eks. i andre relasjoner, skilsmisene øker, og forholdet til svigermor er ikke alltid så lett. Plutselig takler ikke læreren den nye klassen. Den tillærte beredskap

pen duger ikke lenger. Psykologisk sett dreier dette seg om en utviklingsprosess basert på følelsesmessige opplevelser og erfaringer.

Det personlige ansvaret dreier seg om å ta ansvar for egen integritet, for sine handlinger, og for de små og store valgene i livet som er en følge av dette. Barn i null- til seksårsalderen tar ansvar for seg selv når det gjelder f.eks. matlyst, smaksinntrykk, nærhet og kontakt med voksne. Etter hvert øker ansvaret. Men dessverre hender det at den gode utvikling reverseres etter noen år i skolen. Lydighetsprinsippet slår ut og virker mot sin hensikt. Barnet utvikler atferdsproblemer, blir ukonsentrert og trives ikke. Skolen gjør ofte det motsatte av det barn ønsker. Deres budskap er til oss «dra omsorg for min integritet og lær meg å gjøre det selv på en måte jeg kan være bekjent av, og slik at andre mennesker kan holde ut å være sammen med meg». En slik relasjonskompetanse krever de voksnes involvering, samtale, likeverd, fokus på relasjoner, gjensidighet, empati, anerkjennelse og personlig autoritet.

Noe av det viktigste vi bør lære de unge, sa BDB, er evnen til sosiabilitet, dvs. evnen til å leve sammen i et samfunn. I så måte er farvel til lydighetskulturen som pedagogikk og barneoppdragelse et svært viktig skritt mot det indrestyrte, selvstendige, udogmatiske, fellesskapsansvarlige og fellesskapsorienterte mennesket.

Redaktører 2005

JANUAR: Dag Ove Johansen
FEBRUAR: Astrid Strømme
MARS: Dag Ove Johansen
APRIL: Astrid Strømme
MAI: Dag Ove Johansen

JUNI:
AUGUST:
SEPTEMBER:
OKTOBER:
NOVEMBER:
DESEMBER:

Astrid Strømme
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme
Dag Ove Johansen
Astrid Strømme

Brochmanns innstilling til skolen

Nils Kristian Skarpeteig

Hva Brochmann ville gjøre med skolen for at den skulle oppfylle de foran nevnte intensjonene, får vi en viss peiling på ved å studere Brochmanns synspunkter i debatten om Lov om høyere allmennskoler 1935. Brochmann var stortingsmann i denne perioden hvor også Folkeskolelovene av 1936 ble vedtatt. Ved behandlingen av Folkeskolelovene var han ikke tilstede, men uttalelsene om den høyere skolen, angår hele skolevesenet og er meget instruktive.

For det første mente han at lovskrivningen i seg selv var uttrykk for mistro til livet, og derfor negativ! «Man vil ikke overlata til livet, man vil skrive lover og paragrafer istedenfor å tro på livet.»

Derneft hevdet han at lovframlegget kom altfor tidlig slik at saken ikke hadde fått modnet hverken hos stortingsmedlemmene eller ute i folket. Dette var samtidig et «høist udemokratisk prinsipp», mente han «... foreldrene i dette land har lite eller ikke fått lov til å uttale seg om disse ting».

Når det gjaldt innholdet i selve loven, var det enhetsskoleprinsippet som var verste anstøtsstenen. – Enhetsskolen innebærer en idiotiserende generalisering av barna: «... fremstille barna etter samme prinsipp som man fremstiller buksekapper og knappelær – det går 12 på dusinet og det gjelder å få dem lett, hurtig og rasjonelt ut av maskineriet».

Istedenfor offentlig enhetsskole vil han ha en elastisk ordning med privatskoler som både faglig, organisatorisk og økonomisk er autonome og styrt av dem som er knyttet til skolen. Han ønsker seg skoler som er åpne for alle uansett kjønn og alder, og hvor elevene så snart som mulig må få uttrykke sine spesielle evner og eiendommeligheter. «La det bli fri konkurranse også i den åndelige idrett.»

Elevene vil fordele seg på de ulike skoler og nivåer etter interesse. Intelligenstester og liknende mekanistiske utvalgsmidler, forkastes.

Som grunnskole for disse bransjeskolene og spesialskolene tenker han seg «... en uhyre enkel alminde-

lig elementærskole hvor de lærer «almenndannelse», som f.eks. kunsten å lese og skrive osv., alle de rent elementære fag».

Kvaliteten av timer og dager som trengs for å tilegne seg denne elementære almenndannelsen, bryr han seg ikke med å komme inn på. Heller ikke konkret om den skulle være tvungen eller frivillig.

Smålige økonomiske hensyn i en dannelsessammenheng, hvor målet bør være å utvikle den størst mulige menneskeverdighet, er i lengden meget dyrt for samfunnet. Men om et pedagogisk tiltak er prisen verdt, det bør ikke avgjøres utenfor enheten selv. Det er sannsynlig at landets skolevesen ville reduseres noe ganske kraftig, dersom «foreldre og barn» skulle betale direkte for sine skoler, vel og merke hvis skolen skulle fortsette å levere så dårlig kvalitet som hittil, mener Brochmann.

Hvordan det vil gå med pengeøkonomisk sett svakere enheter og individer, bekymrer ham ikke. Gjensidighetsprinsippet og tjenerprinsippet i samfunnslivet vil imidlertid være det avgjørende punkt også i denne sammenheng.

Nils Christie har gjort oppmerksom på at de ulike eksamener i dag fungerer som adgangstegn til ulik levestandard. I framtidssamfunnet vil et slikt fenomen falle bort av seg selv, uten inngrep, forutsatt at gjensidighetsprinsippet internaliseres i samfunnsmedlemmene, mener Brochmann.

I en slik etisk-pedagogisk sammenheng vil sosialistenes krav om likhet reduseres til kravet om lik rett til livsutfoldelse, hevder han.

Det er imidlertid her viktig å legge merke til at Brochmann ikke legger fram forslag til noe nytt system, det er snarere mangel på ferdiglaget system han går inn for. Koordinasjonen og dermed systemet vil vokse fram av enkeltindividets og enkeltgruppenes frivillige og egentjenlige innordning under totalitetens interesser. Et slikt levende system som pr. Brochmanns samfunnsdefinisjon vil være i samfunnets interesser, vil imidlertid i avgjørende grad være avhengig av samfunnsforståelsen og selvforståelsen hos samfunnsmedlemmene.

I skolen i dag, sier Brochmann, er det imidlertid ikke snakk om å tro på

barnet og verdien av dets individualitet og personlighet. Hele vårt skolevesen forutsetter og fremmer det upersonlige og fremmedgjorte. Det er tingliggjøringen og indoktrineringen av en mekanistisk forestillingsverden som gjennomsyrer det hele.

I en sådan tid må en dypt beklage den ungdom som vokser opp. Tomheten og formene er det vi gir ungdommen.

Det frie initiativ, spontaniteten, improvisasjonen er nærmest umuliggjort. Skolen lærer de unge av med å tenke. Om seg selv og sin egen skolegang sier Brochmann: «Jeg gikk aldri på skolen, for jeg hadde også den gang følelsen av at der var ingen som tenkte. Iallfall skulde vi bare uten videre lære hvad andre hadde uttenkt for oss.»

Svært mange av lærerne i skolen gjør mer skade enn gagn: «... ennu i dag vrirmer der i vårt land av lønne- de vrøvlhoder som banaliserer våre barns åndsliv fra de starter i statens skoler».

Avhengigheten av å ha tilegnet seg kunnskapen ved autoriserte læreinstitusjoner for at kunnskapen skal gi kompetanse, fører til en barnslig hjelpeløshet, og hindrer selvstendig forskning. Dessuten fører fjernstyring av skolens indre liv og ytre organisasjonsformer til at menneskene i skolen blir dårligere, karakteren og moralen taper seg, og det gode som den enkelte vil, må han oppgi tidlig.

Det er altså en hovedtese hos Brochmann som det er hos den mekanistiske pedagogiske reformator Ivan Illich i dag at retten til å lære innskrenkes av plikten til å gå på skole.

For å tilegne seg denne dannelsen, så er «Skoler ... ingen absolutt betingelse ... Skoler eller ikke skoler, ... så seirer allikevel de mennesker og nasjoner og folk som gidder å tenke, lære, utvikle sig og hvert døgn legge ny innsikt til den forutvunne.»

Det er ikke kvaliteten av skolegang det skorter på. Det er kvaliteten

som er fundamentalt negativ. «Derfor har vi på Samfunnspartiets program så ofte hatt med at vi skulde stenge alle skoler og kirker et års tid, bare for at de skulde få en chance til å omvende sig.»

Det er ikke spørsmål om en la-skure-holdning her. Mennesket vil ikke overlates til seg selv, selv om en institusjon og dens funksjoner faller bort. Tvert om tenker Brochmann seg at mangel på offentlig skole vil utfordre hver enkelt mer til å ta seg av hverandre. Han påstår likefremt at vi har laget mange av våre offentlige institusjoner, inklusive skolevesenet, «for å slippe å ta oss av hverandres menneskeverdi». Og særlig «for å bli ferdige med de bryssomme» og for å spare penger «bygger vi asyl og fengsler».

De funksjonene som institusjonene har ivarett, skal ikke falle bort på en slik måte at de etterlater udekkede behov. Men de skal bort for at privatmennesket med den rette innstilling så mye bedre kan ivareta funksjonen.

Sommertreff i Bergen

«Hele verden lider under den uoverensstemmelse, som der i dag er mellom produksjonslivets utvikling av det samfunnsystem og det økonomiske system som vi må trekkes med».

G.E. Bonde

Kafe Magdalena

Sommertreffet arrangeres på Kafe Magdalena i Kong Oscarsgt. 5. Kafe Magdalena ligger sentralt i Bergen, og gir således gode muligheter for at flere kan nå oss. Middag pr person er bare kr 50.

Overnatting

Like unna Kafe Magdalena noen få minutters gange ligger Vandreheimen i Nedre Korskirkealmening 4. Pris pr overnatting pr person kr 160. Sengetøy kommer i tillegg og koster kr 45. Overnatting i alt kr 205 pr person. Frokost serveres kl. 7.30 – 9.30 og koster kr 50 pr person. Onsdag og torsdag serveres middag kl. 18.30 og fredag kl. 17.00.

Onsdag 26. juli

Kl. 15.00: Åpning v/A. Strømme

Kl. 15.15: Foredrag av Steinerpedagog og forsker Karl Milton Hartveidt. Tema: Nye åndelige retninger, trussel eller utfordring.

Kl. 16.30: Livsviktig samfunnsøkonomi og samfunnspsykologi er artistisk påpekt i Bibelens skrifter. Disse samfunnsfaktorene må snarest bli en realitet i samfunnskonstitusjonene før skaperverket kollapser fullstendig. Foredrag av gårdbruker Oddmund Gullteig.

Fredag 27. juli

Kl. 10.00: «Hvem Jesus var og hva kirken har gjort ham til». Hvem var den virkelige Jesus? Har det kirkelige maktapparat gjennom hundreårene greid å undertrykke kildens kunnskap om

ham? Hadde Jesus et helt annet forhold til kvinnene enn det vi har trodd? Er det noe sant i «Da Vincikoden?» Foredrag av Gunnar Johnstad, 1.amanuensis ved NLA.

Kl. 15.00: Hva er pedagogisk relasjonskompetanse? Fra lydighetskultur til sosialt ansvarlige mennesker. Foredrag av lektor og redaktør Astrid Strømme.

Kl. 16.30: Hva er et desentralisert samfunn? Foredrag av skogsarbeider og forfatter Armand Nyhus.

Fredag 28. juli

Kulturdag. Besøk i Brit Godske Bjørklund sin økologiske hage. Kanskje får vi besøk av en sanggruppe som synger noen sanger fra den norske sangskatten etter middagen.

Kl. 19.00: Viktige felt hvor jussen kommer til kort og lovregulering savnes. Personlig erfaring og refleksjoner innen arbeidsliv, helsevesen, arverett, offentlig saksarbeid, traktatsarbeid og forbruksliv. Foredrag av cand.mag. Ulv Tore Skaar.

Lørdag 29. juli

Kl. 10.00: Fra fragmentsøkonomi og globaliseringsøkonomi til Totalitetsøkonomi, foredrag av tidligere SV-leder, Elverum, Bjørn Venstad.

Kl. 13.00: Psykiatri til å bli gal av! Foredrag av psykolog og forfatter Eva Ramm.

For de som skal overnatte på Vandreheimen og spise middag på Kafe Magdalena er det meget viktig med skriftlig påmelding så snart som mulig! Velkommen!

PS: Med forbehold om endringer.

Astrid Strømme
Indre Sædal 16
5098 Bergen
Tlf. 55 59 09 82

Hvorfor er det nødvendig for oss å ha sosiologien som fag med oss innen nyorienteringen?

Av Aase Brenne, Indre Arna

Når Brochmann på 30-tallet skrev "Massesjelens hemmeligheter" bedrev han en form for sosiologisk samfunnsanalyse som det er viktig at vi holder i hevd i dag. Han tok et skritt til siden, og betraktet samfunnsutviklingen. Da ble han i stand til å se sammenhenger som det ikke er så lett å få øye på dersom man bare følger oppgatte spor. En sosiologisk samfunnsanalyse bidrar til at vi får et helhetsblikk på det samfunnet vi lever i, gode og dårlige sider.

Vi vet alle hva som skjer dersom mennesker i flokk lar seg forføre av dårlige ledere. Kunnskap om sam-

funnet må være en del av almenutdanningen, slik at vi bygger inn en buffer mot uopplyste tåkefyrster som forleder folk. Når Frp frister med at alt skal bli bedre bare de får bruke oljepengene burde det norske folk vite bedre. Det er viktig at vi har et samfunn som satser på utdanning, også kritisk samfunnsanalyse, slik at våre skjulte muligheter, slik Brochmann snakket om, kan bli realisert. Kanskje det var en ide at nyorienteringsbevegelsen startet sitt eget "universitet", helt i det små, som kunne ha fokus på ulike sider ved vår samfunnsutvikling som trenger mer refleksjon enn det dagens universitet gir rom for?

Med vennlig hilsen, Aase

Frigjørelsens premisser

Ved at det klassiske menneskebilde nå er gått i knas, er frihetstrangen og frihetsviljen trengt ut på randen av fortvilelsens mørke.

Her ute foregår nå en konsolidering av åndskreftene.

Konturene til et nytt menneskebilde og verdensbilde er ved å stå fram av kaos – et avklart Guds-bilde inne i oss selv som det sanne og endelige verdensbilde.

I samspillet mellom disse faktorene og nyanserikdommen som slik blir til virkelighet, er grunnlaget lagt for et frodigere fantasiliv som kan utvikle den personlige dømmekraft – føre den fram til nye landevinninger som igjen vil åpne for en friere bevissthetsform som i Kristusimpulsens ånd og tenkemåte vil sprengte alle gamle dogmer og bekjennelser som ikke lenger er tjenlige for den skapende utvikling, gjenreise menneskesinnet og dermed menneskeheten og gjøre det mulig for våre etterkommere å finne en samfunnsform og en plass innenfor fremtidens vilkår som disse idealer kan virkeliggjøres i.

Den første betingelse for at dette kan skje, er at vi blir oss fullt bevisst hva det er som skiller oss fra liljene på marken og himlenes fugler, nemlig: vår skapende fantasi – «fantasten» og «drømmeren» i vår egen natur.

Før dette oppdages, vil det nemlig ikke være mulig å begripe de økonomiske og sosiale forhold som skyldes pengehusholdningens geniale,

men farlige oppfinnelse. *Så lenge man ikke helt bevisst kan skjelve mellom symbol og virkelighet, vil all sosialøkonomisk forskning være en ørkenvandring fordi vi faller for «fristeren» som forleder oss til å dikte liv i fiktive og døde metaller. «Si til disse stener at de gir brød».*

Skal vårt samliv bli godt, er det påtrengende nødvendig med en oppklaring nettopp av vår infantile innstilling til pengeøkonomi og realøkonomi og den utopiske pengeteknikk som vår tøylesløse fantasi har skapt på dette område og som behersker verden i dag, og som i dypeste forstand bl.a. er årsaken til spenningen mellom øst og vest. Mange mennesker forstår at så er tilfelle. Andre har et halvt bevisst innblikk i vår tids onde på dette område. Men tross at de ser mammonkultusens livsfjendtlige følger, forsøker de å kamuflere eller bent fram angripe den ved en meningsløs mekanisk tenkning og ved aggressivt mekaniske foranstaltninger. De nye fantasiprodukter som menneskene da skaper, blinder dem mentalt i like høy grad som før, da de arbeider på samme infantile plan. Det vinnes ingen ting på den måte, snarere det motsatte, da alle mekaniske anløp mot mammondyrkelsen bare forsterker dens posisjon.

Mammondyrkelsen og all annen billeddyrkelse er alltid frukten av villedt fantasi som ikke hører Guds rike til. Penge- og mammontilbedelsen har sin rot utelukkende i vår

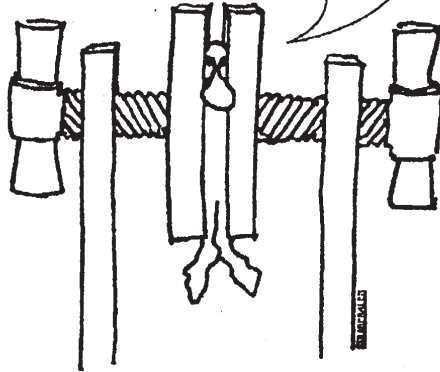
sjel. Bare der kan og skal den utryddes.

Dette behøver ikke å bety penge- og eiendomsløshet. Vi kan la strømmen av penge- og eiendeler vandre gjennom våre hender uten å bli bundet av dem, dersom disse ting ikke eier noen del av vår sjel.

Vi kan nok undres over at våre forfedre kunne tro på de mange demoner i naturen – på troll og draug i fossen osv. Men alle disse tanketroll forsvant jo som dugg for solen da naturlovene var oppdaget og naturkreftene utløst. Så la vi fossen i lenker og bygget kraftverk og førte lyset og kraften inn i våre stuer.

Mon ikke våre barnebarn vil komme til å undre seg storliggen over oss

Jeg ser det slik:
Det jeg taper av frihet,
vinner jeg i sikkerhet og trygghet

som lever i dag og som tror på «tider» og «konjunkturer» som dugg for solen når de eksakte økonomiske lover er oppdaget og når vi innretter oss etter disse på matematisk grunnlag.

Hva et samfunn har råd til, vil da bli et matematisk spørsmål og ikke et politisk. Det vil være som å avlese damptrykket på et manometer.

Da vil vi ikke dikte liv i selve pengene og gi pengene vår sjel, men pengene vil da tjene oss som konstante måleenheter og som byttmiddel mellom alt ærlig arbeid av hånd og ånd – av ytelser og gjentelser i samlivets tjeneste.

(Logokratiet, bnd. 2)

Ho er trøyt jorda

Ho er trøyt jorda –
og her er så stor
uforstand.
Dei utamar vår mor.

Dei står og ber, trea.
Det talar gjennom
alle sfærer
til menneskja. –
– Sjå, eg er livet
som du skulle
akte på.

Men systemet er eit rovdyr
som for ein tenkt verdi
øyder jord og natur. –
Kan vi eta pengar?
Kan vi puste i luft
som er rein
når vi øyder
alle skogar?

Kvifor er så mange
sjeler einslege
som øyar i eit tanghav
av total kjenslekulde
og full av forvirring?
Der den eine
ikkje forstår den andre
ropas det i natta
utover einsemdas ocean.
Blir ekko
som kastast tilbake
på ei dømd jord.

Armand Nyhus

Som i himlene

Mot Jordens jammer med krig og krise
flammer samspilletts galleri
fra stjernehimlen, og vil bevise
dynamisk livskraft og harmoni,
– i stjernerytmen en sikker hånd,
– mens Jorden knuges av splidens ånd.

I nattens mylder vi bare aner
en sverm av flammer på himlens hav
i livsprosessens bestemte baner,
mens vi på Jordkloden sporet av.
Troens avgud i smått og stort
satte vragås i livets port.

Skriften sisset med livets finger
på lovens tavler, forrådt og brutt,
vil vekke verden når nøden ringer
i sovepausen som snart er slutt.
Vår livsoppvåkning vil se til sist
den tro som yngler bak tidens brist.

Når åndens klarsyn, bevisst og våken,
forundret søker hva livet vet,
vil Kloden tindre i himmeltåken
blant elementenes evighet.
På livsbevissheten alt beror,
som i himlene – så og på Jord – –

Oddmund Gullteig

Ytringsfrihet og folkevett

Torbjørn Lyngstad

De fatale karikaturtegnene av Muhammed og muslimenes reaksjon på dem har satt igang en opphetet debatt. Det gjelder imidlertid å holde hodet kaldt og kunne ha to tanker i hodet samtidig uten å blande dem sammen. Saken dreier seg nemlig om to forhold som må holdes ut fra hverandre, nemlig ytringsfrihet på den ene siden og folkeskikk og folkevett på den andre. Det er ytringsfriheten det skrives høyt om, og tilmed en gruppe forfattere har rykket ut for å forsvare den. Det er helt overflødig. Vi har nemlig ytringsfrihet her i landet. Vi kan skrive og si hva vi vil uten å bli utsatt for sensur og vilkårlig rettsforfølgelse. Alle er vi enige om at det skal være slik, og det finnes ikke en ansvarlig instans som har noen som helst tanke om å innskrenke ytringsfriheten.

Naturligvis er ikke denne friheten absolutt. Hvis vi kom i krig og en avis oppfordret folk til å støtte fienden, ville den ikke få noen lang levetid. Og vi kan tenke oss hva som ville skje hvis en avis begynte å offentliggjøre karikaturtegninger av jødene i samme stil som nazistene brukte. Da ville det nok ikke bli mange som våget å snakke om ytringsfrihet. Men la nå slikt ligge. Teori og praksis har alltid vært for-

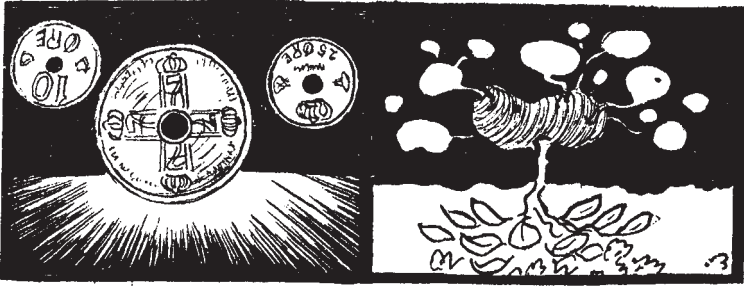
skjellige ting, og prinsipielt har vi altså ytringsfrihet. Punktum.

Men det er altså noe som heter folkeskikk og folkevett. De eldre av oss synes nok at det er så som så med folkeskikken i vår tid, selv om vi ikke tør si det høyt. Vi merker det i hvert fall når den mangler, og vi vet også at en ikke kan spytte folk i fjeset og vente at de skal ta det som en spøk. Hva folkevettet angår, så kan det vel defineres på flere måter, men jeg mener det må være en god definisjon at det skal være samsvar mellom mål og midler. La oss si at du deltar i en avisdebatt. Du skriver et rasende innlegg der du kaller en navngitt person for en idiot. Nå fortjener denne personen i høy grad denne betegnelsen, og du vet at du har mange med deg som mener det samme. Dessuten har vi som kjent ytringsfrihet her i landet. Likevel setter du deg ned og tenker deg om før du sender manuskriptet. Du spør deg selv: Hvorfor gjør jeg egentlig dette? Hva er det jeg ønsker å oppnå? Hva vil følgene bli, og vil de svare til min hensikt? Det du ønsker å oppnå er vel at folk skal skjønne at det din motpart hevder er aldeles bort i natten, og helst at han skal skjønne det selv også. Men det som høyst sannsynlig vil skje, er at han blir dødelig fornærmet og setter alle piggene ut. De som er enige med ham vil kaste seg over deg og be-

skyldte deg for usaklighet, og diskusjonen går over fra å dreie seg om saken til å dreie seg om din oppførsel. De som er enige med deg, vil riste på hodet og beklage at du ødelegger en god sak. Kort og godt: Ikke nok med at du ikke oppnår din hensikt, men du ødelegger også for deg selv og andre og oppnår nærmest det motsatte av det du ville. Derfor, når du har fått tenkt deg om, så kaster du manuskriptet ditt på varmen, og hvis du skriver et nytt innlegg, så blir det i hvert fall noe helt annet.

Slik burde også de som offentliggjorde de ulykksalige karikaturtegnene ha tenkt. Men da må de heller ikke jamre over følgene som de selv er skyld i. Hvis de derimot ønsker å fremme en dialog mellom kulturer, religioner og nasjoner, skape forståelse og toleranse slik vel de fleste av oss kunne ønske – ja, da kunne de ikke ha funnet på noe verre. Her har vi et klart eksempel på manglende folkevett. Å skrive og si alt som faller en inn bare for å se hvor langt en kan tøye ytringsfriheten, er som når unger er uskikkelige bare for å prøve ut foreldrenes tålmodighet.

Det er faktisk noe som heter frihet under ansvar. Ordet har en veldig makt, og bildet en enda større. Derfor bør vi bruke begge deler bevisst, og vite hva vi gjør og hvorfor vi gjør det.

Samfunnet og den psykiske helse

Dette kapittel innleder Fromm, side 37 med følgende:

«Begrepet psykisk helse beror på vår oppfatning av menneskets natur». Og lenger nede: «Menneskets løsning på sine fysiologiske problemer er psykologisk sett ytterst enkel, vanskeligheten er rent sosial og økonomisk. Men menneskets løsning på sine individuelle psykologiske problemer er ytterst kompliserte, den beror på mange faktorer, sist, men ikke minst, på hvordan samfunnet er organisert og hvordan denne organisasjon bestemmer de forhold menneskene må leve under (min uthevelse).

Generelt kan det sies at den psykiske helse følger av menneskenes eksistensvilkår og er ens for alle mennesker i alle tider og kulturer. Sjelig helse kjennetegnes av evnen til å elske og skape, av frigjøring fra den incestuøse binding ved ætten og jorden, av en identitetsfølelse som bygger på opplevelsen av ens eget jeg som bærer av egne sjelsmuligheter, av herredømme over virkeligheten i oss og utenfor oss, altså gjennom utviklingen av objektivitet og fornuft.

Psykisk helse kan ikke bestemmes etter samfunnets tilpassning til de menneskelige behov, hvordan det virker fremmende eller hemmende på den menneskelige helseutvikling.

Om individet er friskt eller sykt er ikke i første rekke et spørsmål om individet, men beror på samfunnets struktur. (Min uthevelse). Et sunt samfunn fremmer menneskenes evne til å elske hverandre og å skape i sitt arbeide, utvikle fornuft og objektivitet.

Et usunt samfunn skaper gjensidig mistillit og fiendtlighet, omskaper menneskene til et verktøy og utnyttingsobjekt for andre og berøver

menneskene deres selv – og jeg-følelse og forlanger underkastelse, altså m.a.o. gjør menneskene til automater».

Fromm påpeker at den «amerikanske livsstilen» absolutt ikke svarer til menneskenes dypeste behov. Dersom sosialpsykologien går god for den, er sosialpsykologien bare et forsvar for den nåværende tilstand og ikke noe redskap for samfunnskritikk.

Fromm tar også avstand fra Freud og Hobbs, når de forutsetter en grunnleggende og uforanderlig, fundamental motsetning mellom naturen og samfunnet, en motsetning som skulle være en følge av menneskets angivelig asosiale vesen. Han sier side 141: «Vi kan ikke unngå å se hvordan hele Freuds seksualteori bygger på den antropologiske forutsetning at konkurranse og gjensidig fiendskap hører til grunntrekkene i den menneskelige natur. Darwin ga uttrykk for dette prinsipp innenfor biologien, og økonomer som Ricardo og Manchesterskolen overflyttet det til økonomiens område. Og siden kom altså Freud og hevdet det samme prinsipp innenfor seksuallivets område.

Disse standpunkter, tilpassingsteorien og Hobbes – Freuds anskuelse om en nødvendig konflikt mellom menneskets natur og samfunnet, betinger et forsvar for nåtidens samfunnssystemer. Men begge er ensidige vrangbilder. Videre bortser de fra at samfunnet ikke bare skulle stride mot menneskenes asosiale trekk, som det faktisk delvis selv fremkaller, men at det strider mot menneskets mest verdifulle egenskaper som samfunnet oftere hemmer enn fremmer».

S.E. (1960)
(Logokratiet, bnd. 2)

Det psykologiske moment og pengene

Den danske nationalbankdirektør Svend Nielsen siger: «Vi ser, at de forskjellige samfunnsklasser og erhvervsgrupper suksessivt bevilger hinanden inntægtstøtelse der kun kan blive fiktioner, så længe man mangler den produktionsforøgelse der er nødvendig for at gøre inntægtstigningen til en virkelighed.» BDB ser det økonomiske liv gjennom en polaritet, som en energi-spænding mellem tilførsel af levnedsmidler og forbrug af levnedsmidler. I og med pengehusholdningen som er noget af det mest geniale, som er opfundet og skabt at det menneskelige fantasiliv, forrykkes, ikke det faktum, at menneskets økonomi i virkeligheden består i overflod af reale livsfornødenheder.

Verdens kornlagre nesten halvert på fem år

Linda Sunde

På bare fem år har kineserne spist opp nesten halvparten av jordas kornlagre. Og forbruket øker fortsatt, mens jordbruksarealet per person reduseres. Det blir knapphet på mat i verden, sier Øystein.

Dersom Kina og India skulle ha brukt ressurser og forurenset som USA gjør i dag, ville disse to landene alene hatt behov for to jordkloder.

Det kommer fram i årets utgave av «Jordens tilstand», verdens mest leste rapport om globale miljøproblemer og trender. Det er den uavhengige forskningsorganisasjonen Worldwatch Institute som gir ut rapporten.

I år er det Kina og India som får hovedoppmerksomheten fra organisasjonen. De to landene har til sammen utrolige 40 prosent av verdens befolkning. Samtidig har de en sterk økonomisk utvikling, og dermed stiger forbruket blant innbyggerne. Det fører til ekstreme utfordringer.

En av dem er å produsere nok mat.

– Dramatisk utvikling

USA forbraker tre ganger mer korn per person enn Kina, og fem ganger mer korn per person enn India. Men forbruket av korn stiger for hvert år i de to landene, både fordi folketallet stiger, og fordi folk bruker mer jo rikere de er. Forbruket har fordoblet seg i Kina siden 1980, og vekker nå store bekymringer.

– De siste fem årene har det skjedd noe dramatisk. Kina ønsket å ikke være for avhengige av import. Landet brukte 20-30 år på å bygge opp kornbeholdningene, og hadde halvparten av de globale beholdningene. Men i løpet av fem år har de blitt nesten borte. Et par år til, så er lagerne tomme. Nå må de ha re-

kordavlinger hvert år, forteller Øystein Dahle, styreleder i Worldwatch.

Å øke produksjonen er derimot ikke lett. Allerede i dag er det bare 600 kvadratmeter med kornareal i Kina per person. Til sammenligning er det 1900 kvadratmeter i USA. Innen 2025 vil folkeveksten føre til at det blir bare 530 kvadratmeter igjen per person i Kina.

I India blir reduksjonen enda større.

Knapphet på mat

I tillegg er det også andre begrensninger på produksjonen, blant annet erosjon og vannbehov.

– Kina er nå så avhengige av kunstig vanning at det er et tidsspørsmål hvor lenge de kan holde på som de gjør. Det trekker mye grunnvann. Grunnvannet synker nesten en meter hvert år i den nordlige delen av Kina, forteller Dahle.

Dermed er det viktig at alle land produserer mat der de kan, mener han.

– Det kommer til å bli knapphet på evnen til å produsere mat på kloden. Alt må gjøres for å opprettholde muligheter til å produsere mat. At det kan bli knapphet på mat, kan det ikke være tvil om, sier han.

Selv om han er en sterk tilhenger av miljøvennlig energi, må maten nå gå foran, mener han.

– Mange steder dyrker man raps og bruker oljen til drivstoff. Men man må ikke bruke matjord til energi. Jeg er tilhenger av bioenergi, men ikke tilhenger av at matjord brukes til det, sier han.

(Bondelbladet 9/3 2006)

Biodiesel av fiskeavfall – en godt bevart hemmelighet!

I mars-nummeret 2005 av magasinet deres var det en omtale av alternativer til fossilt drivstoff for biler, som jeg leste med stor interesse. På nettsidene deres om miljøbevisst bilkjøp og bilbruk så er det minst et meget godt miljøalternativ som mangler, nemlig å anskaffe en drivstoffgjerrig dieselbil som kjøres på biodiesel. Det er faktisk mulig for vanlige bilister å kjøre på biodiesel i dag – uten at man trenger å lage drivstoffet sjøl!

Sjøl har jeg og flere venner kjørt våre moderne dieselbiler på biodiesel produsert av fiskeavfall, med meget gode erfaringer. I sommerhalvåret er utslippet av fossilt CO2 eliminert ved bruk av biodiesel, mens vinterstid tilsettes noe autodiesel for å sikre kuldeegenskapene. Fiskediesel er en godt bevart miljøhemmelighet, som forbrukere i Midt-Norge og Oslo enkelt kan basere seg på. Produktet har vært tilgjengelig i flere år allerede, men knapt markedsført så langt, da produsenten Estra (www.estra.net) i Bjugn hovedsaklig har satset på trailerindustrien! Produktet er så lite kjent at et ferskt oppslag i Teknisk ukeblad feilaktig slo opp at ingen i Norge har startet

produksjon av det miljøvennlige drivstoffet (biodiesel eller etanol).

For å kjøre på biodiesel direkte fra tank må man bli kunde hos Estra. De har flere (anonyme) ubetjente tankstasjoner i Trondheimsområdet. Fra sommeren 2005 ble det også mulig å tanke opp i Oslo. For andre er det mulig å bestille biodiesel levert på tank, som kan plasseres i nærheten! Estra har anslagsvis 200 privatkunder, men flest trailerkunder. Fabrikken går visstnok nonstop for å klare å levere nok.

Bruk av biodiesel er langt mer miljøvennlig og samtidig rimeligere enn det meste annet man kan kjøre en bil på såvidt jeg kan se det. Med unntak av elbiler, så er biodieselbiler i forhold til forbruk av fossile kilder det suverent mest miljøvennlige. Elbiler har jo dessuten klare begrensninger i forhold til rekkevidde med dagens teknologi. Samtidig benyttes her et avfallsprodukt, og moderne dieselbiler er normalt mindre drivstoffkrevende enn tilsvarende bensinbiler.

Jeg oppfordrer dere herved til å framheve på nettsidene deres biodieseldrevne biler som et av de mest

miljøvennlige alternativene som er tilgjengelig på det norske markedet. Kom gjerne med en fyldigere omtale i magasinet der bilimportører og merkeverksteder bør utfordres på hvilke bilmodeller som de garanterer kan kjøres problemfritt på biodiesel. Det råder nemlig noe usikkerhet rundt slike standarder (EUs og amerikansk) til biodiesel og brukeregenskapene for ulike kjøretøy. Så håper jeg oljelandet Norge følger i Sveriges fotspor og gjør sitt til å få fart på produksjon av biodrivstoff, særlig basert på avfall. Å ha muligheten til å velge bort fossilt drivstoff, samtidig som avfall kan bli nyttgjort og penger kan spares – er nesten for godt til å være sant!

Trondheim, 12. februar 2006
Jo H. Hallaker
Helårssyklist og
biodieselskjører
(Fra Grønn hverdag)

Ånd og materie i miljøpolitikken

En av de viktigste utviklingene i menneskehetens kollektive bevissthet de siste årtiene er miljøbevisstheten; erkjennelsen av at alt liv på jordkloden er knyttet sammen i et uløselig fellesskap. Miljøbevegelsen gjorde store framskritt på slutten av nittenhundretallet, men er i dag under angrep fra mange hold. Disse angrepene bygger ofte på et verdensbilde der forbruk og økonomisk lønnsomhet er den grunnleggende, for ikke å si den eneste verdi. *Bare ved å presentere et annet perspektiv på tilværelsen kan vi møte denne argumentasjonen på tilfredsstillende vis.*

Av Jan Bojer Vindheim

Den danske statistikeren Bjørn Lomborg skapte i 1998 røre i Danmark med en serie kronikker i «Politiken» der han gikk til nærgående angrep på miljøbevegelsen. Kronikkene ble siden omarbeidet til boka «Verdens sande tilstand».

Erling Fossen gjentar en rekke av

Lomborgs påstander i sin bok «Antinatur», og karakteriserer i velkjent stil miljøbevegelsen som dogmatisk, puritansk og tilbakeskuende. Fossen vil avlive det han ser som de livsfendtlige miljømytene ved å sette opp tre alternative myter:

* Jordkloden er ikke overbefolket (og kommer ikke til å bli det).

* Det finnes ingen drivhuseffekt, (og iallfall er den ikke menneskeskapt).

* Det biologiske mangfoldet er ikke truet (iallfall ikke av menneskelig virksomhet).

På alle de tre nevnte områdene finnes det solide data som gir helt andre konklusjoner enn dem Fossen (og Lomborg) kommer fram til. Det har da også vært et relevant hovedpoeng for de fleste kritikere av Fossens bok. Men Fossens budskap er ikke først og fremst faglig basert, og en kritikk av det vitenskapelige grunnlaget hans vil derfor ikke ramme kjernen i budskapet han presenterer. Fossen er ærlig nok til å beskrive sin innsats som en kamp om mytologier.

Markedets fortrefelighet

Om Fossen i stor grad bygger på Lomborg, er Lomborgs verk i minst like stor grad basert på den amerikanske økonomen Julian Simon. Hele Lomborgs argumentasjon og de aller fleste av hans eksempler kan leses direkte ut av Simons verker. Simon, som var tilknyttet det høyreorienterte Cato-institute, hevdet med styrke at markedsmekanismene til enhver tid vil sikre at nødvendige ressurser er tilgjengelige til riktig pris, og sikre tekniske framskritt. Ressursmangel vil derfor aldri kunne inntreffe, uansett hvor stor jordklodens befolkning måtte til. Simon hevder dessuten at tilgangen på mat, reint vann, tilfredsstillende boliger og andre goder er økende. Det biologiske mangfoldet er ikke truet, skogsarealet øker, dyrkamarka øker og villmarka øker.

Lomborg gjentar alle disse argumentene og legger til noen danske eksempler. I utgangspunktet deler han Simons premiss, nemlig at markedet vil sikre at ressursene aldri kan uttømmes, fordi prisen på knappe ressurser vil øke slik at det stadig blir mere lønnsomt å utnytte marginale ressurser. Lomborg, som foreleser i statistikk ved universitetet i Århus, har satt opp regnestykker som skal vise at en lang rekke gjennomførte og foreslåtte miljøtiltak ikke er samfunnsøkonomisk forsvarlige. I et lengre perspektiv innebærer Lomborgs regnskap at han diskonterer prisen på ulike tiltak mot utgiftene til å rette opp framtidig skader, ved hjelp av en rente på 3–5%. En av hans kritikere har ved hjelp av Lomborgs modeller beregnet at tapet av hele Danmarks landareal om 500 år kan betales ved hjelp av kr 50.86 i dag.

Er miljøvern lønnsomt?

I mindre skala får Lomborg følge av den norske statistikeren Anne Grete Bruvoll som har regnet ut at mange av de norske gjenvinningsordningene for avfall er samfunnsmessig ulønnsomme. Til grunn for Bruvolls beregninger ligger det inntektstapet hun mener husstanden påføres ved f.eks. å bruke tid på å brette melkekartonger i stedet for på lønnsarbeide.

Slike kost/nytte beregninger er også et vanlig argument for veibygging, siden de kan brukes til å bevise

at dersom 600 bilister hver sparer ett minutt på vei til jobben har samfunnet «tjent» 600 minutter, eller ti timers nyttig innsats hver eneste dag. Etter en slik beregning må selvsagt også tv-titting eller unyttig sex medføre et samfunnsmessig tap. Vi kommer derfor inn på det grunnleggende spørsmålet: hva er livets hensikt? Er det økonomiske resultatet det ytterste og mest fullkomne mål for menneskelig aktivitet, eller er de aktivitetene som faller inn under definisjonen «økonomisk virksomhet» midler til et bedre liv (i form av f.eks. kultur og sex)?

En annen type kritikk vil spørre om økonomiske modeller i det hele tatt kan fange opp verdien av (for eksempel) artsmangfold og naturlig kretsløp. Dette er et gammelt problem for miljøbevegelsen. Mange vil mene at det er ukløkt i det hele tatt å godta de premissene statistikerne legger til grunn for sine beregninger. *Miljøbevegelsens forkjempere blir lett presset inn i en argumentasjon basert på økonomiske nytte-betraktninger, som innebærer en aksept av et verdensbilde der økonomisk aktivitet ikke bare er et mål i seg selv, men det eneste «objektive» verdigrunnlaget for samfunnsmessige vurderinger.*

Symboler og myter

Enhver folkebevegelse må appellere til dypere nivåer i publikums bevissthet enn den logiske argumentasjon er i stand til å nå. Dette skjer ved hjelp av symboler, bilder som taler til det underbevisste. Myter er fortellinger basert på slike symboler.

Motstanderne av en organisasjon eller en bevegelse vil gjerne angripe bevegelsens myter, eller presentere konkurrerende mytedannelser. Dette er en naturlig del av brytninger mellom ulike livssyn. Når mange later til å mene at myter og symboler er mistenkelige i seg selv, vitner det om et overflattisk virkelighetsbilde, som dessverre er i takt med store deler av dagens opinion. Man forsøker å latterliggjøre f.eks. miljøbevegelsens symboler og myter som «følelser» og «usannheter», og forutsetter på denne måten at den logiske tanke er den eneste «virkelige» del av menneskets bevissthet.

Men nettopp dette forflatede verdensbildet er en viktig forutsetning for det miljøfendtlige teknologiske samfunnet vi lever i. Perspektivet innebærer at menneskets bevissthet bare har verdi når den fungerer innenfor «rasjonelle» rammer, og at en blomst bare har verdi som råvare for produksjon, ikke for sin skjønnhet eller sin duft.

Et forsvar for miljøvern og artsmangfold som holder seg til dette snevre perspektivet, vil bare kunne yte begrenset motstand mot den økonomiske nyttefilosofien. Det er selvsagt utmerket å peke på at regnskogen i framtida vil kunne tilby oss nyttige produkter som medisiner, men en slik argumentasjon blir likevel en overflattisk argumentasjon på industrisamfunnets premisser. Den

trekker ikke i tvil påstanden om at verden skal vurderes ut fra sin nytte for mennesket.

Morgenandakten og Bastesen

Hvalen er et viktig symbol for miljøbevegelsens innsats for å verne truede dyre og plantearter. Vi kan si at hvalen er blitt et sentralt totem i miljøarbeidet, et symbol ikke bare for alle hvalarter, men for selve naturens mangfold. Når Greenpeace angripes for å bruke sin hvalfangstmotstand som inntektskilde, er det bare delvis sant, skjønt det kanskje sier noe om hva kritikerne anser som viktige drivkrefter i menneskelivet. Greenpeace bruker nok hvalen fordi den er et potent symbol, med stor appell til mange mennesker. At organisasjonen trenger penger til sin virksomhet, er greit nok, men enda viktigere tror jeg det er for organisasjonen å utløse engasjement, og symbolet hvalen har bevist sin evne til å utløse strømninger i den internasjonale opinionen.

Den som trekker respekten for andre livsformer inn i debatten trer inn i et minefelt. En norsk prest tillot seg for noen år siden å nevne i NRKs morgenandakt at andre livsformer – herunder hvaler – har sin egenverdi. Han ble straks angrepet for vranglære av Steinar Bastesen. Dette var heller ikke tilfeldig, for Bastesen har svært gode kontakter til den amerikanske Wise Use-bevegelsen, et nettverk av organisasjoner som med romslig finansiering fra industrien har spesialisert seg på å bekjempe miljø-organisasjonene. Wise Use har i mange år appellert til det kristne Amerika med påstander om at folk som vil verne dyr og planter er ukristelige avgudsdyrkere.

Kan hende er det på tide at noen tør å møte slike utfordringer. Med de forskyninger i folkelig religiøsitet som nå skjer, er det sannsynligvis mange innenfor Den norske kirke som vil forsvare skaperverkets egenverdi. Men kanskje er det også på tide at noen utfordrer folkekirkens meningsmonopol ved å stå fram som naturdyrkende hedninger.

Våg å føle

Nå er det selvfølgelig viktig at miljøbevegelsen er i stand til å møte sine motstandere med argumenter som holder faglig mål. Men i det øyeblikk miljøbevegelsen gir avkall på også å presentere dypere argumenter, argumenter fra symbolenes og metafysikkens verden, har vi i virkeligheten akseptert våre motstanderes forflatede verdensbilde. Og innenfor den materialistiske nyttefilosofiens univers kan vi bare bli drevet fra skanse til skanse.

Først når vi våger å forsvare retten til å føle med spekkhoggeren Willy, kan vi presentere perspektiver som overskrider materialismen. Først når vi erkjenner og forsvare ikke bare artenes, men de enkelte dyrs og planter egenverdi, som levende vesener, kan vi nærme oss en følsomhet der vi opplever tilfredsstillelse

I skuddet

Det er i skuddet, nu for tiden, å skyte først – og tenke siden.

De fleste skyter på sin neste, for å fremme eget beste.

Lett skytes det med skarpe skudd. Fra dem som er mest skrudd.

Pluss de som viser underskudd på menneskelighet. Og hensynsbrudd.

Hvor innskytelser bestemmer, som hat og ondskap fremmer.

Tilsiktet skyting, lystmord-drap, hvor vellyst nyttes – uansett tap.

Hvert utskudd løsnar gjerne skudd. Og får utløsning – er man skrudd.

Med skarpe skudd eller skarpe ord. Og giftig tunge. Hvor ondskap bor.

De har ei underskudd på påskudd, de dømmelystne, til å skyte inn, kvasse innskytelser, i andres sinn.

Men underskudd på selvkontroll og overskudd på lyst til vold.

Ved hugskott-styring av lystens troll, gir man seg fanden helt i vold.

Skuddsikret mot innskytelser er ingen her i verden.

Den våkne bruker skjold mot troll, ved selvkontroll på ferden.

Svein Otto Hauffen

«Med den onde i hælene»

Av Svein Otto Hauffen

Av en pressemelding fremgår at kristne bulker sine biler oftere enn andre. Det sier noe; men hva?

At de kjører fortere enn andre? Kanskje i håp om å kjøre fra Satan? I henhold til det kjente uttrykk: «Han kjørte som om den onde var i hælene på ham». Da bør man vel helst kjøre med djevlesk dyktighet, og vel så det! Eller for å unngå at fanden tar innersvingen på dem, er det kanskje noen som innbilder seg at Gud blir spesielt nådig, om de «overlater styringen til ham»? – Det må vel antas at den ledende makt i det høyeste universelle verdensstyre, har mere enn nok med høyere styre og stell –

om han ikke samtidig skulle holde styr på kjøringen til religiøst påvirkete bilister.

Det må med andre ord antas å bli mildest talt stressende, selv for Vår Herre, om han samstundes skulle holde styr på kjøringen til religiøse bilister i Norge, Australia, Russland, Italia, EU osv.

For dette tankekors og flere til, lukker tankelate religiøse syn og sinn. Uten distraherende sideblikk til fakta og folkevett, beruser de seg selvbeholdelig, i sine religiøse fantasier.

Opium for folket?

«Religion er opium for folket» sa Karl Marx. Det bekreftes av folk som misbruker religion som opi-

umssurrogat. Religiøse promillekjørere kommer lett ut å kjøre. Selv om de ikke avsløres av verdslig promillekontroll.

Det minner meg om en ytterst religiøs bilists ord (her forsakes skadefryden ved navns nevelse): «Når jeg kommer til en sving, lukker jeg øynene og lar Gud overta. Det er tryggest. Han ser alt, og ser i nåde til meg».

Da minnes man jeg Johan Hus' ord, før henrettelsen i Praha: «O Sancta simplicitas» (Å helige enfold!). Sagt da en gammel fattigkjerring kom med sine siste vedpinner, for å legge dem til bålet, som aktivistene for «den rene lære», ville brenne ham på.

Den materielle frigjørelse er målet

I et fritt overflodssamfunn vil det bli et overskudd av varer. Den materielle frigjørelse er nådd når det produseres kun for menneskenes behov, og ikke for profitten. Likeså vil det innen alle bransjer bli et overskudd av mennesker. Men ingen blir av den grunn arbeidsledige, idet en eventuelt vil innføre 1, 2 eller 3 måneders «skiftarbeide».

Overskudd av varer eksporteres til andre land, og byttes i varer vi trenger og som vi ikke lager selv.

I et slikt samfunn vil de fleste få overskudd av tid. Denne vil kunne nyttes til andre, og for vår menneskeverdi, hensiktsmessigere gjø-

mål og sysler. Man kan reise til steder man før ikke har hatt muligheter for å besøke, dyrke sine hobbyer m.m.

Oppnåelsen av den virkelige materielle og sosiale frigjørelse betinges av en ny mentalitet, som vil beskytte individet langt bedre mot utskielser enn vår nåværende mangel på samfunnsorden. Da vil det kunne bli ferie istedenfor arbeidsledighet. Når eksistensfrykten fjernes, forbedres også folkets helse og moral.

«Vår mentalitet er vår skjebne som den ble det for våre forfedre».

(Logokratiet, BN 02)

Vårt Land 28/2 - 06:

Ytringsfrihet som menneskerett

Den som vil leve i fred i vår globaliserte verden, må være villig til å anvende sine rettigheter med ansvar, skriver Antônio Barbosa da Silva.

Ytringsfriheten beskrives i artikkel 19 av FN's erklæringer om menneskerettighetene. Noen ganger kan den komme i konflikt med andre rettigheter. Om den kommer i konflikt med artikkel 1 som hevder at «alle mennesker er født frie og med samme menneskerettigheter og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i broskapens ånd», må artikkel 1 prioriteres. Ytringsfriheten kan ikke være absolutt.

Ytringsfrihet er en universell etisk rettighet som tilkommer alle individer. Den forplikter alle mennesker bare til å ikke hindre enkeltindivider i å utnytte ytringsfriheten, det vil si en negativ forpliktelse. For borgere i en stat som har inkorporert menneskerettighetene i sine lover er ytringsfriheten ikke bare en etisk, men også en juridisk rettighet som positivt forplikter staten til å garantere ytringsfriheten. Men staten kan under visse omstendigheter begrense individets ytringsfrihet; om den nasjonale sikkerhet er i fare, om den ble brukt i rasistisk hensikt, for å spre barnepornografi, etc. Når ytringsfrihet strider mot mer grunnleggende verdier må den vike.

Som etiske normer er menneske-

rettigheter sterkere enn juridiske normer. Når en stat opptrer urettferdig, appellerer man til etiske og ikke juridiske normer for å begrunne en radikal forandring av regimet. Brukt utenfor statlige, nasjonale kontekster kan ytringsfriheten begrenses av en allmenntikk med global rekkevidde. Jeg anser at alle som aksepterer at menneskerettigheter er normer som står over nasjonale juridiske normer, i praksis godtar menneskerettighetene som globale etiske verdier og normer. Den som vil leve i fred i vår globaliserte verden, må være villig til å anvende sine rettigheter med ansvar og på en slik måte at de kan fremme fred, respekt for ulikheter når det gjelder rase, kjønn, religion eller livssyn.

I dette perspektiv begrenses ytringsfriheten av etiske verdier som fred, rettferdighet og likeverdighet, forsoning, dialog, samarbeid med alle mennesker av god vilje. I det globale fellesskap kan det finnes religiøse mennesker som setter Guds ære og autoritet høyere enn sitt eget liv. Dette har kristne martyrer gjort til alle tider, og visse muslimer gjør det i dag - ikke nødvendigvis av fanatisme.

Dette krever at man følger den

gyldne regel, i det minste i dennes negative formulering: «Alt som du ikke vil at andre skal gjøre mot deg, skal du ikke gjøre mot dem». Det krever mindre av hvert menneske. Det den krever, er respekt for andres rettigheter, hvilket begrenser hvert individs bruk av sine rettigheter. Om man aksepterer denne begrensningen er det lettere å være tolerant mot andre og ansvarlig for sine egne handlinger.

Det er lett å bli opprørt over at uskyldige mennesker blir behandlet som terrorister. Den samme opplevelse av indignasjon kan muslimer oppleve når noen kaller deres profet for en terrorist, selv om det skjer i en karikaturtegning. Dessuten bør vi ha i mente at mange muslimer heter Muhammed. Dette kan gjøre at de som har dette navn tolker den omstridte karikaturtegningen i lys av sin personlige identitet og ikke bare i lys av sin religiøse og kulturelle identitet.

Antônio Barbosa da Silva, professor Ansgar teologiske Høgskole, Universitetet i Stavanger

Ansvar må vera i einkvar

Sjå fuglane i lufta og fiskane i havet – ingen er som dei. Alt i naturen lyder den indre stemma, der er ingen maktorganisasjon.

Lang historie har synt oss mykje fint. Kvar sytte for seg og sine. Vart det naud, rykte dei andre ut og hjelpte til.

Det er ikkje dermed sagt at urettferda ikkje var ute og gjekk, då også. Ser me etter, var ei slags organisering, då og. Der var klikkar og sleksfeidar.

Men sterkast er den som står åleine, heiter det. «Det du gjer mot ein av mine små, gjer du også mot meg». Fint og rett sagt. No heiter det gjerne: Kva kan eg få att for det? Lik trollet som sprakk i sola, vil det verda over alt der urettferda og maktsykja vil ha overtaket. Så eg skjønner ikkje kvifor me skal inn i EU. Er det for å hjelpa? Det har dette landet gjort før også. Langs kysten, i fjella, i skipsfart og fiske. Alle turistane har me stelt vel om, og me har industri og bergverksdrift. Me har tenkjarar og kunstnarar. Folk som reiste over Atlanteren.

Her – og over alt – vart det tosidig. No er det alt for mykje av: Kva har eg eller me att, i polisar, trygd og støtteordningar? Dugnadsånda held på å bli borte.

Eineståande! For eit fint ord. Det motsatte vert kopien til å vera som

andre.

Her i landet har folk lote læra seg å lita på seg sjølv og sitt, i fjellet og på havet. Dei rodde seg ikkje altfor langt ut på seiegrunnen. Det tolkar eg som det andre sa at der kunne du gå eller ro.

Dei store tenkjarane gjekk ikkje på akkord med maktapparata. Fyrst kom dei i strid, men fekk seinare gjerne ein bauta, eller tidlegare ein pris, ofte som plaster på dårleg samvit. Og det er endå bra, her ligg angeren bak døra.

Dei, dei store, dei med makt, kan me ikkje lita på. Her er det mafiaen luter seg inn, gjerne med eit kors på brystet, dette ansvarsteiknet som einaren over alle, Jesus, valde. Det var dei enkle og trufaste som samlast rundt han – dei som braut ut av systemet. Dei var optimistar. Eg også er optimist, eg trur ikkje me passsar til å gå inn i EU.

Altså: Tenk sjølv, ta ansvar og lit på at andre vil måtta læra dette. Alle har i seg ei indre lov, at vitlaus fri-dom fører til diktatur. Denne vegen må ikkje det norsk folk velja!

Ivar B. Løne

PS: Me har eit godt ordtak: «Gjer ikkje svenske av deg» som andre. Tenk sjølv!

D.S.

uten å jage etter stadig nye forbruksvarer, og derfor også stadig økende materiell produksjon. Naturvern kan aldri bli den beste måten å øke produksjonen på, miljøinteressen vil være dømt til å tape innenfor industrivekstsamfunnets forståelse av virkeligheten.

Mange av dem som kjemper for vern av naturen og de mange arter vi deler denne utrolige planeten med, har et livssyn basert på dypere verdier, men oppfatter likevel livssynsspørsmål som irrelevant i debatten om det fysiske miljøet. Dette er en feilslutning. Respekten for alle livsrikker: landskap, dyr og planter må integreres i det politiske arbeidet.

Bare ved å få flere og flere til å oppfatte virkeligheten annerledes

kan vi oppnå at samfunnet innretter sin virksomhet på en annen måte. Bare ved å akseptere våre egne følelser for naturens riker, kan vi håpe å overbevise andre om disse verdiene.

Naturen med sine mange arter har en overordnet verdi, som ikke er avhengig av den nytte den tilbyr oss. Det bildet vi ser, som vi deltar i, det blekner når en eneste farge blir borte. Slik vil også debatten om menneskets forhold til andre livsformer bli grå, dersom vi unnlater å gi den farge fra våre indre paletter.

Jan Bojer Vindheim,
Bekkasinvn 10, Kattem
<http://www.vindheim.net/>

(Alt-nettverk 6/2000)

Du skal plante eit tre

Du skal plante eit tre.
Når du blir gamal, så har treet vakse seg stort, og skal bli større.

Det er heilagt, dette tre, og du ser kanskje på det kvar dag. Auga dine blir ikkje trøyte av å sjå på treet.

Vi skulle fått lov til å plante eit tre. Kle fjellet med skog, der det gjekk an for eit tre å leva.

Men der er restriksjonar –, vi får ikkje lov til å hjelpe naturen – men øyde den for ein tenkt verdi, er tillate...

Armund Nyhus

Er EU det politiske svaret på globaliseringen?

Av Dag Seierstad

Er EU det politiske svaret på globaliseringen som tar makt vekk fra regjeringer, lokalsamfunn og vanlige mennesker rundt om på kloden? Eller er EU tvert imot en pådriver for en slik globalisering?

Det hevdes fra noen hold at EU er det politiske svaret på globaliseringen siden kapitalkreftene har sprenget alle nasjonale grenser. De kan verken styres eller kontrolleres fra nasjonalstatene. Det er det bare overnasjonale instanser som kan gjøre. I vår verdensdel er EU den overnasjonale instansen. Det er derfor gjennom EU vi kan gi kapitalkreftene et politisk svar. Dette er en avtesene til Thorbjørn Jagland i boka «Ti teser om EU». Men bildet av kapitalkrefter som sprenger nasjonale rammer, er bare delvis riktig. Like riktig er det at det er politiske flertall i nasjonalstatene som etter 1980 har gitt kapitalkreftene den friheten de har trengt til å sprengte nasjonale rammer.

I Europa er det EU-prosjektet som er det viktigste hindret for effektiv styring både på nasjonalt nivå og på europeisk nivå – og samtidig den viktigste pådriveren for markedsbasert og konsernstyrt globalisering. (Se Tore Linné Eriksen: «EU i den globale kapitalismen: Motmakt til USA?», i Nei til EUs skriftserie «Vett» nr 3/2004).

Frie kapitalbevegelser som prinsipp

Prinsippet om frie kapitalbevegelser er grunnleggende i EU. Det er en av de markedsfrihetene som er fastlagt i EU-traktaten. Dermed kan det bare endres hvis alle EU-land er enige om det. EU har for sikkerhets skyld traktatfesta frie kapitalbevegelser både innad, ved de indre grensene, og utad mot resten av verden.

Gjennom Verdensbanken og IMF (Det internasjonale valutafondet) står EU like steilt som USA på kravet om at alle stater som havner i gjeldskrise – eller trenger et utviklingslån – først må godta fri flyt av penger ut og inn av landet. EU er derfor ikke det politiske svaret på den globaliseringen som tar makt vekk fra regjeringer, lokalsamfunn og vanlige mennesker rundt om på kloden. EU er tvert imot en av de sterkeste pådriverne for denne formen for globalisering.

Pådriver for udemokratisk globalisering

EU har i de fleste internasjonale sammenhenger stått for en ubøyelig vilje til å tvinge igjennom konkurransevilkår der sterke og svake stater, sterke og svake banker, konsern og bedrifter stilles mest mulig likt. Det har vært EUs hovedlinje både i WTO, i IMF og i Verdensbanken. Denne politikken har ikke vært drevet fram av folkekrav noe sted i verden. Ingen store demonstrasjoner eller massebevegelser har forlangt at

EU skal være pådriver for en globalisering som undergraver demokratiske ordninger lokalt og sentralt.

Bak denne politikken står europeiske storkonsern som organiserer seg stadig bedre for å få gjennomslag for interessene sine. Det er de som drev fram kravet om en investeringsavtale som skulle flytte makt fra myndigheter til konsernledere. Det var de som fikk EU til å slåss for friest mulig handel med tjenester (GATS) og sterkest mulige patentrettigheter for konsern med teknologiske forsprang (TRIPs).

På global basis føres det en fortvilt kamp fra land i den tredje verden og en brei front av frivillige organisasjoner fra alle verdensdeler for å hindre nye liberaliseringsframstøt gjennom WTO og for å endre det gjeldende regelverket slik at det blir mer balanse mellom u-land og i-land. EU står fortsatt steilt sammen med USA og andre OECD-land for å bruke internasjonale organisasjoner som WTO, IMF og Verdensbanken som redskap for global liberalisering. (På nettstedet www.rorg.no/ressursguider/globaliseringslenker/ gir Tore Linné Eriksen en oversikt over viktige kilder (nettsteder, organisasjoner, forskningsinstitutt) som gir informasjon om utviklingen i verden fra et globaliseringsperspektiv).

Norsk talerett utafør EU
«Det er en katastrofe om Norge og Sverige blir medlemmer av EF. Det er uheldig for den tredje verden om Europa begynner å snakke med én stemme. Det vil bli umulig for land i den tredje verden å spille på flere europeiske land i internasjonale forhandlinger, til nå har det vært viktig for den tredje verden.» (José Lutzenberger 1993, da han var Brasils miljøvernminister).

Utafor EU har Norge en tale- og forslagsrett i verdenssamfunnet som Danmark og Sverige for lengst har mista. FN-toppmøtet om bærekraftig utvikling (World Summit for Sustainable Development) i Johannesburg i august 2002 var første gang norske media klarte å oppdage denne tale- og forslagsretten.

Johannesburg 2002
Forslaget til slutterklæring fra FN-toppmøtet i Johannesburg hadde med en setning om at framtidige miljøavtaler må være forenlige med handelsreglene til WTO – altså i praksis underordnes WTO-reglene. Det var det først bare Norge og Etiopia som reagerte på – mens USA, EU og hele u-landsblokken (G77) sto på den andre sida. Slaget syntes tapt, men iherdig innsats fra etiopiske forhandlere fikk u-landsblokken til å skifte side. Utfordringen fra Norge – for åpen scene – fikk også EU til å snu, men først etter et par døgn med interne diskusjoner i EU-delegasjonen. Den norske innsatsen bekreftes av talspersoner fra internasjonale organisasjoner som fulgte forhandlingene (Vandana Shiva og Martin Khor). Dette dreier seg ikke

om bagateller. Uten steilheten for åpen scene fra Norge og Etiopia ville handelsreglene til WTO nå hatt forrang framfor alle internasjonale miljøavtaler. Det ville vært et dramatisk nederlag for den globale miljøkampen.

I slike sammenhenger er det en enorm forskjell på å drive lobbyvirksomhet fra et lite land innad i EU-delegasjonen mot å kunne utfordre provoserende vestlig overmakt overfor delegasjoner fra alle verdensdeler med media til stede. Hvis Norge hadde vært en del av EU-delegasjonen, ville vi ikke ha klart å sette så stort press på EU som når det skjedde for full åpenhet i plenumsdebattene. I plenumsdebattene måtte Norge ha argumentert for EUs fellessynspunkter hvis vi hadde vært medlem av EU. Kjell Magne Bondevik var statsminister og kommenterte innsatsen i Johannesburg slik: «En av fordelene ved å stå utenfor EU, er at vi har en friere rolle på internasjonale konferanser som denne. Den muligheten har vi brukt fullt ut på denne konferansen.» (Dagsavisen 4.9.02).

Rio 1992

Den aktive norske rollen i internasjonale forhandlinger er heller ikke ny. På den store FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i juni 1992 ville Danmark ta opp forslag om en internasjonal konvensjon for transport av radioaktivt avfall. Danskene la først fram forslaget internt i EU. Der ble forslaget stemt ned – og det danske utenriksdepartementet gikk derfor – i all hemmelighet – til svensk UD og norsk UD for å be Sverige og Norge om å fremme forslaget. Det skjedde.

Bakgrunnen er den at når EU har overtatt myndighet på et saksfelt, er det EU-kommisjonen som representerer EU-landa i internasjonale sammenhenger på disse feltene. De enkelte EU-land har medlemmer i EU-delegasjonen, men kan ikke fremme nasjonale synspunkter. Det er EU-synspunktene som skal fremmes.

Basel-konvensjonen i 1995

Den danske EU-tilhengeren Lone Dybkjær oppdaga den norske taleretten – og det danske taleforbudet – i november 1995. Da sa hun i EU-parlamentet: «Kun fordi Norge står utenfor og kunne opretholde et lignende forslag, kunne det behandles. Jeg har varmt støttet Norges medlemskap. Dette er desværre et eksempel på, at det var godt, at Norge ikke ble medlem. De var godt for miljøet i hvert fald.»

Bakgrunnen var at Danmark og Sverige prøvde å fremme et forslag om å forby eksport av farlig avfall fra i-land til u-land. Det skjedde innen rammen av Basel-konvensjonen, en internasjonal konvensjon som regulerer transport på verdenshavene. Men forslaget ble stemt ned i EUs ministerråd. Danmark og Sverige ville likevel fremme forslaget innen Basel-konvensjonen – men

Pengekomfort

Menneskekomfort

fikk beskjed fra EU-kommisjonen at i så fall ville EF-domstolen sette dem på plass. Saken løste seg ved at Norge la fram det forslaget som Danmark og Sverige ikke lenger kunne fremme. Dermed kunne den tidligere danske miljøministeren Lonoe Dybkjær si til Dagbladet: «Takket være Norges nei til EU er det innført totalforbud mot all eksport av giftig avfall fra rike til fattige land.»

I 1992 var det grunn til å spørre: Hvem skal danskene gå til om Sverige og Norge følger Danmark inn i EU? I 1995 var det grunn til å spørre: hvem skal danskene og svenskene gå til dersom også Norge blir medlem av EU?

Montreal 2000

Det har i et tiår rast en internasjonal kamp om det skal være full frihandel med genmodifiserte produkter – uten noen som helst krav om at produktene skal merkes. Flere norske regjeringer har siden 1996 stått hardt på internasjonalt for å hindre frihandel med genprodukter – uten oppmerksomhet fra norske media. Gjennombruddet kom i januar 2000 da 134 land møttes i Montreal for å sluttforhandle den såkalte Cartagena-protokollen, en FN-protokoll om såkalt «biotrygghet» (biosafety).

USA har i alle år stått steilt på at det skal være full frihandel med genmodifiserte produkter – uten noen som helst krav om at produktene skal merkes. Norge var pådriver på motsatt side sammen med enkelte u-land i de fire år forhandlingene varte. EU kom på plass etter hvert – slik at USA til slutt bare hadde støtte fra Canada, Australia, Argentina, Chile og Uruguay. 128 land sto på den andre sida og vedtok at alle land sjøl kan avgjøre hva de vil importere av genmodifisert mat og genmodifiserte planter. Ingen kan overprøve nasjonal lovgivning på dette punktet. Dette betyr at en viktig del av internasjonal handel ikke lenger skulle være underlagt WTO, men bli regulert av FN – slik kravet har vært fra den globale demokratibevegelsen.

Roma 2001

Samme aktive rolle hadde Norge i Roma i november 2001 da 116 land ble enige om å sikre bønder og planteforedlere en tryggere stilling i forhold til dem som sikrer seg patent på genmodifiserte frø eller frøgener. Det skjedde på en konferanse i Roma i regi av FAO (FNs matvare- og landbruksorganisasjon) i november 2001. Da noen hundre frivillige organisasjoner oppsummerte forhandlingene, ble to delegater trukket fram – én fra Malaysia og én fra Norge.

Denne internasjonale taleretten Norge har så lenge vi står utafør EU, omtales slik i «Europameldingen» til den siste Arbeiderparti-regjeringen, «Om Norge og Europa ved inngangen til et nytt århundre», St.meld. 12 (2000–2001): «I flere situasjoner har Norge hatt mulighet til

å ta initiativer som ikke uten videre kan tas av EU-land, da disse kan være avhengige av omforente posisjoner innenfor gruppen. Et eksempel er politikktutforming i det kontroversielle skjæringspunktet mellom biomangfold og biopatentering».

Hvordan endre EU?

Er det noe argument i debatten om norsk medlemskap at EU opptrer så usolidarisk og så brutalt mot fattigfolk rundt om på denne kloden? For oss i Norge er det naturligvis mye enklere å endre Norge enn å endre EU. Men for fattigfolk rundt om i verden er det viktigere å endre EU enn å endre Norge. Hva skal vi velge, det enkle – eller det viktige?

Før vi svarer, må vi ta standpunkt til et helt annet spørsmål: Kan et land med en befolkning på 4,5 millioner, én prosent av folketallet i EU, få større betydning for den globale solidariteten som medlem av EU enn det kan ha utafør EU?

I mange internasjonale sammenhenger er Norge eneste nordiske land med tale- og forslagsrett på linje med alle land utafør EU – fordi vi ikke er medlem av EU. Det gjelder alle sammenhenger der EU representerer EU-landa utad. Denne taleretten er en uvurderlig del av handlefriheten utafør EU. Den kan naturligvis brukes langt mer aktivt enn norske regjeringer har gjort til nå. Det gjør den politiske kampen i Norge til et meningsfullt prosjekt for langt flere mennesker enn om regjeringene våre – kanskje, kanskje ikke – skulle føre fram et tilsvarende linje djupt inne i EUs uoversiktlige irr-ganger.

På møtene i WTO slåss Norge som regel for snevre nasjonale interesser, uten sideblikk til hva det betyr for u-land og miljø. På de internasjonale miljømøtene bryter Norge derimot ofte ut en rikmannsblokken, går i allianse med land fra den tredje verden og tar tøffe konfrontasjoner med USA og EU.

«Offensive interesser»

Disse eksemplene gjør det viktig å forstå hvorfor Norge av og til står fram med en mer aktiv solidarisk profil enn EU-land, – og hvorfor det er enklere å forbedre den profilen om Norge ikke er medlem av EU.

Når Norge til nå har støttet u-land når EU og USA vil bruke WTO til å styrke patentrettighetene til vestlige storkonsern, er det ikke fordi våre myndigheter «er bedre». Det skyldes at vi ikke har like mange konsern med krav om slike patentrettigheter som EU og USA. Av samme grunn har Norge sammen med de fleste u-land gått mot å innføre «patenter på liv» i WTO. Vår biotekniske industri er ikke en like sterk pressgruppe som den samme industrien i EU og USA. Når Norge kunne være pådriver for en biotrygghetsprotokoll som gir hver stat rett til å begrense import av genprodukter på fritt grunnlag, er årsaken den samme: Vi eksporterer ikke slike produkter og har ingen næ-

Feiret dagen med forlaget

Svein Lanser inviterte tre forfattere fra Lansers Forlag til å holde bokkafé på Årvoll gård. Anledningen var flere jubileer.

Foranledningen til aktivitetdagen på Årvoll gård var at ildsjelen Lanser fylte 70 år. Samtidig kan Lansers Forlag i år feire 30-årsjubileum. Til Årvoll gård inviterte jubelanten forfatterne Maja Thune, Eva Ramm og Willy Flokk for å holde foredrag om flere av sine utgivelser.

– Jeg er veldig glad for at Lanser Forlag har gitt ut flere av mine bøker, sier Willy Flokk.

Svein Lansers 70-årsdag ble behørig markert med venne- og familiefest på Årvoll gård lørdag ettermiddag. Senere på kvelden var det duket for en nyttårsfest med mye god underholdning. Hovedpersonen selv oppsummerer dagen som veldig minneverdig og flott.

– Når man har gjort en god jobb skal det feires, og det er mange på gården som har gjort en flott innsats. Det var en fin feiring med mye variert underholdning, sier Svein Lanser.

Søndag morgen var det tilbake til hverdagen med søndagskafé på gården. Jazz på Vardeheim sto for underholdningen.

silje

Svein Lanser

Lørdag blir Årvoll gård arena for mange spennende aktiviteter. Anledningen er Svein Lansers 70-årsdag.

Silje Ensrud

Sammen med gårdsbestyrer Lars Grasmo inviterer jubelanten Svein Lanser til aktiviteter hele lørdagen. Dagen begynner med åpen frokost fra klokka ni før det inviteres til paneldebatt om Akersgården timen etter.

– Jeg feiret 60-årsdagen min på Årvoll gård, og da var det naturlig å gjøre det samme denne gangen også. Jeg ønsker å få fokuset på gården og virkeliggjøre slike arenaer som møteplasser, sier Lanser, som venter flere hundre besøkende på lørdag.

Hovedhuset og fjøset på gården fylles med underholdning fra blant andre trekkspillgruppa Radbrekker'n og Bjerke Dramatiske Selskab. I tillegg blir det maleverksted og kampsport-opppvisning for barna.

Stor debatt

Hovedtrekkplasteret på lørdagen blir paneldebatten som tar for seg blant annet Aker-gårdene og en eventuell etablering av kulturhus i Groruddalen. Lars Grasmo leder debatten, og i panelet sitter byutviklingsbyråd Grete Horntvedt, Magnar Halse fra Groruddalen Miljøforum, Jan Lillejord fra Foreningen Kunnskap og kultur i Groruddalen, redaktør Hjalmar Kielland i Akers Avis Groruddalen og Gerd Jøndal fra Årvoll gårds venner.

– Vi regner med at dette blir en de-

batt hvor mange har innspill å komme med. Dette emnet er like viktig uansett hvor man bor i dalen, sier gårdsbestyrer Lars Grasmo på Årvoll gård.

Jubelanten Svein Lanser håper debatten vil foregå slik debatter gjorde tilbake i Vikingtiden.

– Før satte man seg ned og debatterte i timesvis. Det ble hete diskusjoner der alle meninger ble lagt fram og debatten sluttet ikke før man var enige. Hvis vi kunne blitt enige om et felles kulturhus, for eksempel på Bredtveit kvinnefengsel, så hadde det vært veldig moro, sier han.

Spesiell historie

Samlingsstedet Årvoll gård blir hyllet av brukere og frivillige hjelpere fra alle kanter av Groruddalen og omegn. De som tilbringer nesten hver eneste dag på gården husker godt da gården ble truet med å rives i 1980.

– Det er takket være protester fra lokalpolitikere at vi fortsatt har denne gården, sier Lanser.

Lørdag kveld inviterer han venner og familie til en felles fest med mye underholdning. Alle som er involvert på gården og i foreninger i tilknytning til gården er velkommen til å delta i feiringen. De fire vise blå menn og Øivind Nystrøm opptre.

ringsinteresser som presser oss til å mene noe annet.

Svaret er altså såre enkelt: Overfor u-land har Norge et begrensa antall såkalte «offensive næringsinteresser» sammenlikna med EU og USA. Store land har vanligvis offensive interesser på mye bredere front rett og slett fordi de er større. Store økonomiske blokker som EU har økonomiske interesser i alle retninger. Britene vil selge finanstjenester, franske bønder korn og kjøtt, tyskerne teknisk utstyr, danskene flesk og melkepulver, spanjolene vil verne ris-, oliven- og appelsindyrkere, italienerne vinprodusenter og grekerne tobakksbønder.

Ingen ting tyder på at Norge hevder sine offensive næringsinteresser med mindre nidkjærhet enn EU og USA. Vi slåss for rederne våre, for fiskeeksporten, for Statoil, Telenor og entreprenørselskap som vil bygge kraftverk og veier. Men fordi de norske interessene er færre og smaler, har norske myndigheter et større handlingsrom i internasjonale forhandlinger. Det betyr at de på en del områder kan være lydørene for overordnede solidaritetshensyn – og særlig hvis det fins en norsk opinion som presser på den veien.

Ved internasjonale forhandlinger er det ofte vanskelig for en regjering å skyve klare næringsinteresser til side. Det er langt lettere å slåss for global solidaritet på områder der næringsinteresser ikke trekker i motsatt retning. Det er derfor et grunnleggende strukturtrekk at et lite land som Norge har mulighet for å innta en mer solidarisk rolle enn EU og USA. At vi har mulighet for det, er ikke det samme som at vi gjør det – ofte nok.

Men når vi først bruker den muligheten, kan vi av og til innta en rolle som er svært usedvanlig for et

land med under en promille av verdens befolkning: rollen som avgjørende pådriver for en mer solidarisk verden. Når et i-land går på tvers av andre i-land mens et hundretall u-land kan følge med på hva som skjer, setter det opp et press på andre i-land som ikke er der ved forhandlinger innad i EU. Media vil også gi en slik uenighet mellom i-land en langt større oppmerksomhet enn om det skjer ved forhandlinger i lukkede rom. Det var det som skjedde på FN-møtet i Johannesburg i august 2002.

Ved forhandlinger innad i EU ville vi også lett bli feid av banen med argumentet: Det er lett for dere i Norge å vise solidaritet på et område der dere ikke har næringsinteresser som rammes. Det argumentet kan ikke EU bruke utad.

Utfordringene for åpen verdensscene kan derfor sette spor etter seg – også innad i EU, hvis vi er mange nok som vil et slikt Norge – og får en regjering som vil bruke handlingsrommet for internasjonal solidaritet systematisk og aktivt. Men ett vilkår er helt nødvendig hvis noe slikt skal skje: En konsekvent solidaritetslinje fra en norsk regjering krever en innenlandsk mobilisering til støtte for en slik solidaritet. Den kommer ikke av seg sjøl, særlig ikke hvis den må kjempes fram på tvers av «offensive næringsinteresser».

Tro på at det nytter

Et grunnspørsmål i EU-debatten blir da: Er det noen grunn til å tro at det er enklere å kjempe fram en slik konsekvent solidaritetspolitikk i et Norge utafor EU enn i et Norge innafor EU? Politisk engasjement vil for de fleste stå og falle med at en kan tro på at «det nytter». Det er vanskelig nok å jobbe for at Norge skal stå for en konsekvent solidaritetspolitikk utad. Men den forenkles dersom målet er

å endre Norge, ikke hele EU.

For den enkelte borger kan det virke uoverkommelig nok å endre norsk utenriks- og handelspolitikk i solidarisk retning. Langt færre vil likevel stille seg oppgaven å endre EUs utenriks- og handelspolitikk. Hvis det er åpenbart at norsk utenriks- og handelspolitikk rammer fattige og vergeløse i andre verdensdeler, kan en håpe at (noen) norske borgere blir provosert nok til å sette i gang det langsiktige arbeidet med å endre denne politikken. Men hva hvis det er EUs utenriks- og handelspolitikk som må endres, vil da like mange – like aktivt – arbeide like lenge for å endre hva en norsk regjering skal stå for i de utilgjengelige beslutningsprosessene fram til sluttbehandlingen bak lukkede dører i EUs Ministerråd? Når media ikke en gang forteller at noe foregår der inne? Da spør det om troen på en påvirkning i to ledd er sterk nok: Først om en tror det nytter å påvirke nasjonale myndigheter, og så om en tror at de overhodet vil prøve å påvirke EU-myndighetene.

Det er ingen mangel på viktige oppgaver om Norge var medlem av EU. Vi kunne slåss for å stoppe dumping av matvarer, for å begrense konsernmakta over EUs handels- og miljøpolitikk, for å få til en omkamp om direktivet om «patent på liv», for å sikre at helsa til fattigfolk i andre verdensdeler prioriteres høyere enn interessene til europeiske medisinerkonsern, for å trekke tilbake alle GATS-krav som undergraver mulighetene for en nasjonal næringspolitikk i u-land, for å hindre at havnedirektivet blir vedtatt – og for å sikre demokratisk innsyn og kontroll med hvordan EU opptre på internasjonale handels- og miljøkonferanser.

For at noe av dette skulle lykkes, er forutsetningen at det skjer en

grunnleggende endring i maktforhold innad i EU. Det nære forholdet mellom storkonsern og EU-kommisjonen måtte brytes, og det måtte føres en intens ideologisk kamp om hvilke verdier og perspektiv som skal styre EUs opptreden i verdenssamfunnet. Det er en kamp med lange utsikter. Kanskje vi heller skal velge utsikten fra et Norge utafor EU?

EU er dessuten bygd opp slik at kampen for å snu EU i solidarisk retning krever langt større og langt mer stabile politiske flertall enn det som trengs for å snu norsk politikk i en slik retning. Usedvanlig store deler av EUs politikk er fastlagt i traktater som bare kan endres hvis alle medlemsregjeringer er enige om det. Samtidig er det slik at det trengs nærmere tre fjerdedels flertall i det øverste beslutningsorganet, Ministerrådet, også for «normale» politiske vedtak.

Kampen mot EUs markedsfriheter er global

EU jobber systematisk og iherdig for å utbre de tre av «markedsfrihetene» sine – den frie flyten av varer, tjenester og kapital – over hele verden. Disse grunnleggende prinsippene for EUs indre marked har i stigende grad provosert til motstand – ikke innad i EU – men internasjonalt:

– Om fri flyt av varer skal overordnes alle andre samfunnshensyn, eller om miljøhensyn, faglige rettigheter og andre sosiale hensyn skal telle mest, det står kampen om i WTO, men også på den dramatiske FN-konferansen i Johannesburg i august 2002 da Hilde Frafjord Johnsen satte EU på plass.

– Om den frie flyten av tjenester skal undergrave offentlig tjenestey-

ting og tvinge fram privatiserte løsninger over en bred skala, det står kampen om i forhandlingene om GATS, WTO-avtalen om handelen med tjenester. EUs budskap til u-land er krystallklar: «Vi vil bare kjøpe mer av dine matvarer og dine tekstiler hvis du gir våre banker og forsikringsselskaper ubegrensa adgang til dine markeder».

– Om ukontrollert konsernmakt skal dominere verdensøkonomien, det avgjøres av et utall kamper i mange sammenhenger, om investeringsavtaler som flytter makt og rettigheter fra offentlige myndigheter til konsern skal inn i WTO/GATS, om teknologiske forsprang for euro-amerikanske storkonsern skal befestes gjennom sterkere internasjonale patentregler, om «genøveri» i regi av slike konsern skal legaliseres ved at EU-direktivet om «patent på liv» også skal inn i WTO.

I alle disse kampene kan Norge innta en langt mer solidarisk rolle enn som medlem av EU – hvis det er politisk vilje til det i Storting og regjering. Da blir det en rolle som også er synlig i verdenssamfunnet – og et problem for rike land som først og fremst kjemper for snevre egeninteresser.

Et så lite land som Norge forsvinner fra den internasjonale scenen hvis vi skal stå fram i solidaritet med 25 europeiske land med til sammen 100 ganger Norges folketall. Synlig solidaritet fra et land med 2/3 promille av verdens folketall kan få langt større betydning enn usynlig innflytelse innad i EU. Nettopp fordi vi er få, må vi utfordre den rike delen av verden slik at utfordringen får oppmerksomhet, hvis vi har noen utfordringer å stå fram med.

Ytringsfrihet og hellige kyr

Av Svein Otto Hauffen

Når noen strides om pavens (eller profetens) skjegg, får flere «skjegget i postkassa». «Hvorfor så mye bråk for så lite?» En dansk skoleelevs kommentar til det internasjonale drama som utspilles foran massemediene. I Muhammeds misbrukte navn.

Her skal leserne ikke trettes med selvfølgeligheter som er gjentatt før. Men saken kan også sees fra en annen synsvinkel. I et nytt perspektiv – og kanskje «litte gran' fra oven»?

«Man kan glemme å le, men Gud bevare et menneske fra å smile!» skrev Søren Kierkegaard. Og Jens Bjørneboe skrev: «Hvor latteren ender, der begynner vanviddet!» Sistnevnte er synshemmende for de latterlige sider. Og følge av at man i utgangspunktet ikke unte seg og andre noen overbærende smil. I stedet for mørkeste gravalvor. Med dødelige følger. I absurdistan.

Hellige kyr eller slakteveg?

«Ytringsfriheten er ingen hellig ku,

bare en vanlig ku», skrev prof. Hanay i Aftenposten. For å bli i bildet: Vanlige kyr vil helst tygge drøv. Og løsslupne kyr gagnar ingen. Utegående kyr bør gjetes; før de blir olme kyr – og gjør kuvending! Men dermed blir ikke vanlige kyr til slakteveg. At ytringsfriheten ikke kan kalles hellig ku, betyr ikke at hvilken som helst kuhater kan sende andres kyr til slaktebenken. Heller ikke deres ytringsfrihet. Frittgående kyr bør ha en god gjeter. Lik den gode hyrde.

Misforstått eller velforstått ytringsfrihet?

Karikaturstriden er et skoleeksempel på 1) Hvordan ytringsfrihet ikke bør brukes. 2) På hvordan man ikke bør reagere på den slags. Følgelig bør begge parter skolere seg selv i folkeskikk, istedenfor å fortsette med å ta den andre parten i skole.

Skal ytringsfrihet brukes, bør hodet brukes før munnen. Før det utarter til munnbruk. Hvor «dæm bruke sæ», eller «bruke kjæft» – som trønderne sier. Samme gjelder selvsagt dem som misbruker sin ytringsfrihet til usaklige reaksjoner.

Noen sier gjerne at flere bør ta an-

svar for eget liv. Enhver bør også ta ansvar for egen frihet. Inklusive for egen ytringsfrihet.

For derved å realisere Ibsens ord: Frihet under ansvar. Misforstått ytringsfrihet misbrukes gjerne til hensynsløs negativ kritikk av andre(s). (I stedet for hensynsløs selvkritikk). Hvor menneskelige hensyn gjerne feies under teppet. For at man skal trække på dem.

Hvor frihet under personlig ansvar realiseres gjennom ytringsfrihet, kan det kjennes på at menneskelige hensyn ikke undertrykkes, men kommer menneskelig til uttrykk ved en personlig balansert uttrykksform.

PS: Flere begrunnete overveielser kan jeg trygt avstå fra, for de foreligger allerede i velskrevet manus: – Ytringsfrihet og folkevett – av min kjenning Thorbjørn Lyngstad i Steinkjer. (I dette nr. av bladet). Det anbefales enhver som det formodentlig klareste som hittil er skrevet om emnet.

«Frå djupet roper eg til deg, Herre, Herre høyr mi røyst»

(Salme, 130,1)

Herre, vi brukar meir enn det som er vårt.
Derfor lid vår skapning og ditt skaparverk.
Vi forbruker ressursane på jorda utan omsyn
til dei fattige og undertrykte.

Vi er fanga som forbrukar.
Vi vedkjenner at vi ikkje vil ut av vår fangenskap.
Vi søker tryggleik ved å eige,
og døyver uro ved å kjøpa.
Vi gjev ting for tid.
Vi vedkjenner at vi elsker erstatningane.

Vi stel frå borna våre og dei som kjem etter.
Vi veit at livet på jorda er truga,
men denne kunnskapen lammar oss.
Vi vedkjenner at passiviteten passar oss
og at vi ikkje vil ut av den.

Vi ser samfunn i oppløysing.
Vi ser fattigdom og urett som går på livet laus.
Vi ser fellesskap som vert undergrave.
Vi ser menneskeverdet blir krenkt.
Vi ser forbrukarkulturen gripe djupt inn i våre liv.
Vi vedkjenner at vi lukkar hjarto våre til for det vi ser.

Vi vedkjenner at vi ofte veit – men vi vil ikkje.
Vi vil ikkje forplikte oss,
derfor misser forkynninga vår truverde.
Vi vil ikkje bere vår del av forandringa,
derfor ber andre vonløysa.
Vi vil ikkje betale kostnadene ved å bryte opp,
derfor vert andre brotne ned.
Vi hoper opp semje, men vi handlar ikkje.
Vi hyller kjærleiksideala, men vi følgjer dei ikkje.
Herre, vi vedkjenner at vi finn behag i å vedkjenne,
utan å bryte opp frå vår synd.

– kommunikasjonen er indirekte, vag og ikke riktig
– reglene er stive, umenneskelige, uomtøstelige og uomstøttelige
– forholdet til samfunnet er fylt av frykt, usikkerhet og anklager

I levende og mer sunne familier finner man et annet mønster:
– selvfølelsen er høy
– kommunikasjonen er direkte, klar, spesifikk og ærlig
– reglene er fleksible, menneskelige, veltilpassede og mulig å forandre etter behov
– forholdet til samfunnet er åpent og fylt av håp

Nu når utviklingen av naturvitenskap og teknikk gir menneskene en stadig øket produksjonsevne, samtidig som der ingen utvikling skjer på det sosiale og økonomiske område den rette vei, mens tvertimot samfunnssystemets

omkostninger med alle midler forøkes, så er det klart at der ikke blir balanse mellom produksjonspris og forbrukspris. De sosiale og økonomiske systemomkostninger er for store.

Kan ADHD være en skjult ressurs?

En kommentar av Ida Elisabeth Hvoslef

I siste SAX-nummer (nr 4) skriver Christian Beck om resultater av forskning på årsaken av ADHD. Mye ser ut til å handle om barnets mangel på stabil kontakt med mor de første tre leveårene.

Det er sikkert riktig, men som en del av mange faktorer tør jeg påstå. Jeg er ganske sikker på at dette fenomenet kan sees i et langt videre perspektiv, som også er antydnet i artikkelen.

Jeg er redd fokuseringen på mor blir for ensidig. Mor må i så fall ha et godt miljø rundt seg igjen for å gi den virkningen. Barn tar inn intuitivt et hjemms atmosfære. Atmosfæren rundt et barn består like mye av far som mor, også i starten selv om mor ammer og har ofte en grunnleggende fysisk kontakt med barnet.

Vi blir i dagens samfunn trøstesløst konfrontert med menneskets manglende vilje til å respektere sine medmenneskers virkelige behov for å utvikle et bedre liv. Barn med

ADHD tvinger oss til å utvikle en større forståelse for sammenhengen mellom samfunnets krav og barnets grunnleggende behov. Kanskje dette er en av mange veier til å skjønne mer? Til å utvikle en tretthet overfor selvopptatthet, grådighet og sneversynthet og fokusere på det som virkelig gjør noe med oss.

Mennesket er i en ustoppelig utvikling. Vi hever stadig vår terskel for forståelse av menneskets evner og muligheter, hvordan vi reagerer og hva som virkelig betyr noe i våre liv.

Kan ikke da ADHD være et speil på menneskets ubrukte ressurser, som et negativt snudd potensiale. tenk hvis vi egentlig besitter en langt større intelligens, som er knyttet til vår intuisjon og følsomhet. Det intuitive i oss er sterkt koplet til det umiddelbare og impulsstyrte. Det er nettopp det et ADHD-barn har til overmål. Det betyr ikke at det logiske er overflødig, men at den logiske evne i samspill med det intuitive gir oss en langt større rekkevidde av forstand. Det betyr å ha tillit til at det intuitive i oss er en ubrukt ressurs som

vi har glemt kunsten å forholde oss til.

Kanskje ADHD-barn er barn som ikke greier å holde den kontrollen vi voksne av i dag er så sterkt drillet i. En automatisk kontroll som stopper oss i å kjenne hvilket bredt konstruktivt spekter vi egentlig sitter inne med. Våre barn viser en enorm energi de ikke får brukt i dagens samfunn. Det ser jeg ofte som medarbeider i en liten barnehage.

Jeg er overbevist om at vi ser starten på en sterk positiv utvikling straks flertallet skjønner de perspektivene det ligger i dette med hyperaktivitet. Det krever nysgjerrighet, tålmodighet og velvilje av oss voksne til å forstå mer, men også tillit til barnets og våre ressurser. Eksemplet med eleven på Sollerudstranda viser dette. En som får tillit til egne ressurser, skjer det nesten mirakler med enkelte ganger. Det skjer om og om igjen.

Jeg tror vi undervurderer våre barn og oss selv når det gjelder muligheter. Oppmuntring til å ha tillit til oss selv som individer er det sterkeste og beste vi kan gi hverandre.

Betydningskløften

Av Nina Karin Monsen

En sentral tenkning om å hele, først og fremst stille lengsler og gi håp, er fremmed for mange i vår kultur. Hjelperne skal hjelpe med symptomer, stille diagnoser, skrive ut piller, betale ut trygder av forskjellig slag, men ikke noe mer. *Legene skal ikke hele den personlige nøden.* Men mange mennesker søker helse- og sosialvesenet nettopp for å bli helet. Kanskje ber de om resepter og fortier sine virkelige lengsler om å få komme ut av Limbo.

Det finnes de som ville mene at selve kjærlighetsbegrepet eller kjærlighetsmentaliteten er et fremmedlegeme i den politiske tenkningen som styrer velferdsstaten. Da blir det heller ingen plass til verdigheten. Mange ser på profesjonell omsorg som et slags håndverk og en serie med politiske papirrettigheter. Den hjelpetrengende skal ha og få. Det dreier seg ikke om å gi, ikke yte, ikke å utvikle, ikke hele og bli helbredet: ikke bli hel igjen.

Det eksisterer derfor ikke bare et smertegap, men også en betydningskløft i velferdsstaten. Det finnes mange slike kløfter, som den mellom ung og gammel, kvinne og mann, velstående og fattig, men de fleste av dem kan overvinnes forholdsvis lett.

Ikke denne så lett. Den viktige betydningskløften fremkommer når en på den ene siden

ser en verden med blinde og døve samaritaner, et regelverk og forbigående rettigheter, og på den andre siden ser en verden med lengsler, håp og utvikling, hvor mennesket selv er en reise, men tvinges til å eksistere i Limbo og påføres personlig nød. En ser denne forskjellen bare hvis en selv er på reise i sitt eget liv, fra helvete, gjennom skjærsilden og henimot himmelen, – eller på reise mot døden med det formål å forbedre livet så mye som mulig.

En og samme handling kan forstås som en bagatell for den ene, mens den er hele verden av betydning for den andre. Det er hva mange mennesker opplever. At den gamle opplever at en pleier ikke svarer på henvendelser, men fyker forbi, kan for henne være fryktelig skremmende. Den gamle kan forstå det dithen at hun blir kastet vrak på, et mindreverdige, til med ikke verdt noe overhodet. Det samme kan alle andre som trenger hjelp, lett tro. De kan føle seg kastet tilbake til Limbo når de forsøker å finne fotfeste utenfor og ikke får svar.

For den pleieren eller legen som fyker forbi den hjelpeløse, er det som skjer, et absolutt ingenting, det blir ikke registrert som noe overhodet. Kanskje er hjelperens hode fullt av nødvendige ærend de skal utrette. De skal redde noen andres liv, de skal på viktige møter, de skal utrette gode ting. Der behøver ikke være feil. *Men den gamle eller den hjelpetrengende blir allikevel værende i Limbo, i intetheten, blir*

sett på som en hjelpeløs ting. Og selv har hun eller han ingen han eller hun kan se, eller forholde seg til.

Ronald Laing fortalte i en av sine bøker om en overlege i psykiatri ved et sykehus som hadde fremvisning av pasienter for kollegaer. En av disse pasientene var katatoniker: en helt tilbaketrukket og urørlig tilstand. Legen hadde stukket i mannen med en knappenål uten at denne reagerte. Dermed fikk han bevist hvor katatonisk pasienten var. Hvem av disse to var det som ikke kunne kommunisere og reagere adekvat? Var det pasienten som ikke sa au og ble sint over overgrepet, eller var det legen som tok feil av pasienten og en gjenstand? Var det kanskje begge? Ingen av dem makttet å se den andres verden og gjenopprette virkeligheten.

Avmakt, hjelpeløshet og håpløshet gjør ikke mennesker taletrenge eller reflekterte. De blir ikke kloke av å være i en slik tilstand. De blir ikke aktive av det. Kropp og sjel får det dårligere og dårligere.

Den som skal gi, skal hjelpe, har ikke fantasi, styrke eller mulighet nok til å svare på bønnene vedkommende ikke hører eller ikke vil høre om verdighet og kjærlighet. Heller ikke mot nok til å akseptere at slikt kanskje hjelper ut av limboland. Vedkommende frykter sin egen avmakt. Man anslår at en stor del av helse- og sosialpersonell lider av utbrenthet. Noen foretrekker ordet depresjon, men uansett; utbrente og deprimerede hjelpere som selv ikke har fremtidstro, er ikke gode hjelpere for mennesket i Limbo. De befinner seg der selv.

I enhver kommunikasjonssituasjon finnes

det en betydningskløft. Den er skadelig når den ene trenger en annens hjerte eller oppmerksomhet og ikke får det. Alle har opplevd at de har noe viktig og alvorlig på hjertet og den andre ikke brydde seg. Som det heter i sangen: «Why I took my harp to a party, and nobody asked me to play». Hvilken tragedie å dra med seg en svær harpe på fest, og ikke bli oppfordret til å spille!

Å snakke om «mestrings» i en slik opplevd realitet er som å snakke om kaviar til en utsultet, døende treåring. De moderne teorier stemmer overhodet ikke overens med virkeligheten. I limboland er det bare den barmhjertige samaritanen som kan finne veien ut for den lidende. Mennesker må inn i sitt eget hjerte for å bli gode hjelpere.

Jeg tror de ansatte på et sted som Røde Kors Sykehjem i Sandviken bare ved hjelp av varme smil, gode ord, klapp på kinnet og generell vennlighet ville kunne løfte det alminnelige klima atskillige hakk opp. Hvis sykehusledelsen laget regler som fremmer verdigheten og kjærligheten, ville også de ansatte hatt glede av det og fått det bedre. Kjærlighets- og verdighets-tenkning tar ikke så mye tid, men gir mye energi.

I virkelighetens velferdsstat kan vi i all hovedsak bare motta hjelp for de synlige skader og mangler, for kroppens lidelser. Men det er den langvarige hjelpen fra vår egen forståelse vi trenger mest. *Limbo, personlig nød, smertegapet og betydningskløften er reelle problemer som ikke noe samfunnsystem helt kan oppheve.* Men det kan skje en forbedring.

Ny engasjerende bok om makteliten i Norge:

«Makten bak makten»

- (bok av Per-Aslak Ertresvåg, utkommet på Koloritt forlag mars 2006) -

Innledning:

Undertegnede, Thore Lie, - 61 år - er så heldig å ha blitt personlig kjent med journalist og forfatter Per-Aslak Ertresvåg, født 1931 i Ålesund. Vi har møttes noen ganger og utvekslet erfaringer om "hva har vi vært med på?". Det er undertegnede som har lært av Ertresvåg med hans kolossale viten om, for å bruke hans eget uttrykk, "hvordan samfunnet i våre dager er skrudd sammen". I høst fikk jeg lov til å lese gjennom hans nye bok "Makten bak makten" da den forelå på kladdestadiet, PC'utskrift i A4 sider og dette "Jeg ser det ikke, - før jeg tror det". En meget artig å flott tittel, men for å være ærlig tror jeg den nye tittel er mer dekkende sett ut fra et "nøytralt synspunkt". Les boken som jeg kan anbefale på det sterkeste, - den bør leses av samtlige samfunnsengasjerte mennesker. Håper Ertresvåg også hadde litt utbytte av ting / saker jeg også har opplevd i mitt møte med makteliten, - det hele startet for mitt vedkommende i 1985, - og til d.d.

Per-Aslak Ertresvåg og presentasjon av ham i boka:

Per-Aslak Ertresvåg er født i Ålesund, 1931. Foruten over 50 år i pressen har han bak seg bl.a. Norsk Journalistakademi, Nordisk Journalistkursus, Århus, studier i språk og historie i Oxford, økonomisk geografi ved Universitè de Poitiers, kortere studier ved universitetene i Nancy og Dijon og videre i Salamanca, Valencia og ved UIMP i Santander i

Spania. Han var journalist i Sunnmørsposten, presseansvarlig ved Riksteatret, politisk medarbeider i VG, korrespondent i Brussel under EF-forhandlingene 1970 - 72, senere medlem av Korvaldregjeringen info-gruppe om EF. Redaktør av Venstre Pressekontor der han startet ukeavisen Vår Framtid. Bygde opp og ble sjefredaktør for den norske avdelingen av Inter Press Service (IPS). Har utgitt bøker, sist Ekko av fremtiden (1986) og Guatemala, blod, honning og Coca-Cola 1992. Forelest ved DH-skoler og universiteter i inn- og utland (Frankrike og USA).

MAKTEN BAK MAKTEN

Verdenshistorien slik den blir fortalt er falsk. Det som skjules og som forfatteren avdekker, er krøniken om Makten bak makten, om klanen som sto bak og beriket seg på det økonomiske sammenbruddet i 1929, som planla både 1. og 2. verdenskrig, som finansierte både kommunismen i Russland og Hitlers opprustning. Samtidig er det historien om Den nye verdensorden og globalisering. Begivenheter som drives fram av superrike maktmennesker. Markedstilpasningen, oppløsningen av gamle verdier og nasjonalstatens svekkelse, er biter i en planlagt totalitær verdensstat. Verden blir skrudd sammen på en ny måte, hvor tidligere regler for rett og urett ikke lenger gjelder. Det er dette som kalles Den nye verdensorden, eller simpelthen globalisering. Ingen militær-

makt kan stanse den utvikling som er satt i gang og som forfatteren beskriver. Men der finnes andre metoder. Forfatteren anbefaler oss alle, enkeltvis og i fellesskap, å handle etter dem, hvis vi fortsatt mener demokrati, rettssikkerhet og frihet er viktig. Men aller først må maktens ansikt bli kjent, deres metoder og kynisme avdekkes.

Forordet er skrevet av generalmajor Torkel Hovland, og jeg siterer direkte en liten bit av det, -

- Jeg tilhører dem som i kjølvannet av siste krig vokste opp med en klippefast tro på en langsom, men sikker utvikling mot en verden av suverene selvstendige stater, som basert på et internasjonalt rettssystem ble styrt gjennom De Forente Nasjoner, og hvor internasjonal og nasjonal fordelingspolitikk tok sikte på å gi alle likeverdige oppvekst- og utviklingsmuligheter.

- Jeg beholdt denne kanskje noe naive tro gjennom nesten et halvt århundre som offiser i det norske nasjonale forsvar, hvor jeg i tillegg til norske myndigheter betraktet FN og NATO som foresatte myndigheter i en tvekamp mot de onde krefter, som truet nevnte verdier - i det vesentlige representert ved en kommunistisk bevegelse som ble antatt å strebe etter verdensherredømme. Hos meg, som så mange nordmenn i ansvarlige posisjoner, ble disse grunnleggende holdninger ikke vesentlig svekket på tross av at den le-

dende vestlige nasjon, supermakten USA, under merkelappen "Containment" gjennom hemmelige operasjoner i Mellom-, Sør-Amerike og Asia støttet erkekonserverne, brutale regimer og med militær makt førte store og små kriger uten Sikkerhetsrådets velsignelse for å ivareta amerikanske interesser. Så lenge den kalde krigen varte, ble overgrep som dette, i verste fall sett som amerikanske overreaksjoner, som hadde sitt motstykke i Sovjetunionens mange fremstøt i den tredje verden for herunder å utvide sitt kommunistiske imperium.

- Med rett var vi stolte av velferdsstaten Norge, som vokste fram i etterkrigstiden. Med vår solide støtte til FN og NATO og solidaritet med de fattige og undertrykte i den tredje verden hadde vi en sterk følelse av å utvikle oss til et mønsterdemokrati, som med rene våpen sto langt fremme i kampen for den vestlige verdens verdier. Det skulle dog etter hvert vise seg at under dette glansbilde av et nær klasseløst folkestyre ble store folkegrupper utsatt for diskriminering, undertrykkelse gjennom skjulte agendaer, manipulasjon og hemmelige operasjoner ofte tilknyttet utenlandske, verdensomspennende nettverk. Eksempler på dette er den skammelige behandling som våre krigsseilere fikk etter krigen og forsøkene på utryddelse av en minoritet som har hatt sitt hjem i Norge siden 1500 tallet, og som ble utført gjennom tvangsinternering, splitting av familier, sterilisering og lobotomering. Som medlem av

Lund-kommisjonen fikk jeg en lite oppbyggelig innsikt i våre myndigheters ulovlige, hemmelige overvåking og misbruk av personopplysninger, som langt på vei medførte yrkesforbud for store deler av vår ungdom, og gav udemokratiske fordeler for den sosialdemokratiske, politiske maktelite i den politiske kamp. De hemmelige organisasjonene som stod for denne virksomheten, var infiltrert i alle viktige samfunnsorganer, og var nær knyttet til tilsvarende organisasjoner i samarbeidende, vestlige land med fordekete internasjonale agendaer. Kampen mot kommunister i Norge skjedde således under innflytelse av USAs hemningsløse kommunistjakt i McCarthy-perioden. Sterke, amerikanske krefter var knyttet til den superhemmelige organisasjonen Stay Behind i Norge. Tilsvarende organisasjon i Italia bar kodenavnet Gladio og var uten sammenlikninger for øvrig involvert i politisk terror og drap.

Så langt generalmajor Torkel Hovland forord som dog er en god del lengre.

Jeg har snakket med forfatteren i dag 5. april, -06 og fått lov til å komme med sitater og egne kommentar av boken til benyttelse i avisen Samfunnsliv. Og mine egne kommentarer er at den bør engasjere alle oppgående norske borgere, - LØP OG KJØP !!

Thore Lie, Oslo.

Det lønnsomme prisfall

Av sokneprest Hans Bauge

Den økonomiske verdenskonferanse 1933 strandet på det uløselige problem å kombinere en stabilisering av valutaen med kravet om stigende prisnivå.

Så lenge det siste krav dominerer, vil enhver valutastabilisering – om enn på et aldri så beskjedent nivå – før eller senere måtte sprenges, fordi stigende priser krever en økende pengemengde, som gulldekningen eller en hvilken som helst verdidekning ikke vil kunne holde tritt med.

Derfor vil Roosevelts eksperiment komme til å koste Amerika et nytt 1929. Før eller senere vil selv der kravet om stabilisering bli sterkere enn kravet om prisstigning. Og har man ikke til den tid lært det lønnsomme prisfalls kunst, vil det kommende krakk bli verre enn de forrige.

Kan man tenke seg noe mere vanvittig enn dette evindelige kravet om prisstigning – mere dyrtid – dyrtiden skal frelse oss fra kaos. Fra fornuftens kaos kan intet frelse oss. La oss da heller i Guds navn prøve å stabilisere fornuften og se hva det kan bli til med prisene og valutaen.

Virkeligheten i det økonomiske liv kommer man nemlig ikke forbi. Man kan bare lempe seg etter den, på samme måte som vitenskapen vinner herredømme over naturen – ikke ved å trosse dens lover, men ved å akkomodere seg til dem, ikke mot naturen, men med den. Og mot det økonomiske livs natur kjemper enhver bestemmelse som går ut på å få prisene opp, når maskinene og rasjonaliseringen vil ha dem ned. Men mot det økonomiske livs natur kjemper også enhver bestemmelse som forneker kravet om lønnsomhet.

Hva er da lønnsomhet?

Er det høye priser målt på pengeseddelen? I så fall har de rett, som krever mere penger og hevder at man for godt må si farvel til gullet i pengene.

Eller er det høye priser målt på omkostningene, slik at der holdes åpen en positiv differens mellom salgspriser og produktionspriser?

Hvis man kan gå ut fra, at der hersker enighet om at det er det siste svar som er det riktige, så blir spørsmålet, om en positiv differensiering mellom salgsnivå og omkostningsnivå utelukende og nødvendigvis må skje oppad på pengeseddelen med stadig høyere pengepriser på varene, eller om den ikke kan tenkes å skje i motsatt retning, slik at varenes salgspriser synker,

fordi deres produksjonspris synker enda raskere?

Med andre ord: Er det mulig å skape et lønnsomt prisfall?

Jeg tenker ikke da på det midlertidige lønnsomme prisfall som den enkelte bedrift kan avstedkomme bare gjennom rasjonalisering av sin produksjon. For når rasjonaliseringen blir tilstrekkelig omfattende, slik at den frembringer arbeidsløshet, så får man et prisfall som er alt annet enn lønnsomt, fordi arbeidsløsheten volder forstoppelse i omsetningen.

Spørsmålet er, om det lønnsomme prisfall rent omkostningsmessig – gjennom en særlig omsetningsteknikk – er mulig. Eller er det en utenkelig ting?

Det er opplagt hvilke fordeler det ville by på. Kravet på økende pengemengde ville bli mindre påtrengende eller endog bortfalle helt, og kampen om gullet ville opphøre. Med synkende, men lønnsomme priser vil selv en konstant pengemengde åpne for produksjonens stigende strøm. Aktiva ville øke og passiva minke, aksjene bli lønnsomme og obligasjoner arbeidsløse. For ikke å nevne tollmurens overflødighet og arbeidsløshetens opphør og avviklingen av den offentlige gjeld.

Det økonomiske problem, hvis løsning løser krisen, er altså dette: Hvordan kan en differensiering nedad på pengeseddelen mellom salgspriser og produktionspriser iverksettes, slik at det blir et kappløp mellom dem mot 0, hvor omkostningene alltid har forspranget?

Emnet fortjener å behandles. I denne artikkel skal bare enkelte antydninger fremsettes.

BERTRAM D. BROCHMANN den store sosialreformatoren i Norge

Bertram Dybwad Brochmann (1881-1956) var prestesønn og utdannet gartner. Han reiste land og strand rundt og prekte om en ny samfunnslære. En lære som talte Staten og Kirken midt i mot.

For Brochmann var statsmakt, pengemakt og religion menneskehetens nye avguder. Disse molokene som han kaller dem, knebler friheten og folket. Brochmann bygger sin nye samfunnslære på en radikal forståelse av Kristus og evangeliene.

Brochmann innførte i sin samfunnslære begreper som "to slags fantasi" (den ukontrollerte og den kontrollerte) og "to slags virkelighet" (den objektive skapt av Gud og den relative skapt av mennesker). Gjennom 40 år utga han mer enn 40 bøker om sin nye samfunnslære. Det vakte stor oppsikt da han i sitt åpne brev til Adolf Hitler i 1937 gir uttrykk for at Hitlers undergang er viss, hvis han fortsetter å følge det makt- og voldsprinsipp han hadde slått inn på. Brochmann hadde dessuten også hjulpet den jødiske Helene Harand i hennes kamp mot Hitlers jødeforfølgelser, og han hadde holdt offentlig foredrag om dette i Wien. Brochmann var derfor uønsket i Berlin.

Så bryter 2. verdenskrig ut, og noen måneder senere står tyskerne etter et kappløp med engelskmennene som okkuperer av Norge, mens Konge og Regjering rømmer til England med gullbeholdningen og lar folket i stikken. Om dette sier Brochmann sin hjertens mening i et radioforedrag i juli 1940 - mer enn en måned etter at krigstilstanden mellom Norge og Tyskland var opphørt ved den norske hærs kapitulasjon, og okkupasjonsstilstand var inntrådt. Han angriper også Englands kyniske holdning overfor Norge. Hensikten med Brochmanns radioforedrag var for det første å motarbeide Quisling, dernest å fremheve Hitlers riktige økonomi-politikk mot plutokratiet. Dette for å komme på talefoot med okkuperantene som han hadde tett inn på livet, og for med det å skjerme sine tilhengere i Norge. Han var den første politiker som tok Jesu budskap om å "elske sine fiender" og ikke bare gå én mil med dem, men to, alvorlig. For dette ble Brochmann etter krigens slutt tiltalt og dømt ved det "rettsoppgjør" som av den tilbakevendte Regjering ble iscenesatt overfor 99.000 nordmenn. Brochmann tok som de tusenvis av andre sin fengslesstraff som et utslag av den politiske forfølgelse han var utsatt for. Av ukjente årsaker ble han brått sluppet ut av arrest etter knapt 6 måneders soning.

I sin bok "Til mentalundersøkelse" (1947) beskriver han dette årelange marerittet som norske myndigheter utsatte ham for. "Rettsaken mot B.D.B." (1947) viser i sin fulle bredde hvor paradisk det hele var.

Stortingsvalget-2005, før og etter

VALGET ble i forkant betegnet av mange som særdeles viktig. At valgåret falt sammen med 100-årsfeiringen av unionsoppløsningen i 1905 ble dermed sterkt fremhevet. Kanskje mest i svulstige festtaler – for hva har egentlig foregått?

TIDSPERSPEKTIVET ble riktig nok nevnt, men viktige opplysninger i den sammenheng ble utelatt, eller forsøkt dekket over. Det er i hvert fall min påstand. Og det jeg først og fremst sikter til – er den sosialiseringsprosess som har foregått. Også etter 2. verdenskrig. Tverrpolitisk.

DET ER NEMLIG GALT – ja, fullstendig galt – å ensidig legge all skyld på tradisjonelle sosialister – med Arbeiderpartiet i spissen – i den sammenheng. De andre ("borgerlige") har i sannhet vært med på galskapen – selv når de har hatt mulighet til systemforandring.

MAN KAN DERFOR trygt si at det er liten eller ingen forskjell på tidens politiske partier. "Stortingspartiet" kan derfor være en talende samlebetegnelse – for talekunst skorter det ikke på blant folkeforførere. Om det kommer noe fornuftig frem - kan derimot diskuteres – spesielt fordi tidens dilemma og alvor blir kamuflert med mange knep. Sosialisme og byråkrati er nemlig to sider av samme sak. Den sammenhengen blir imidlertid forsøkt holdt skjult så godt som mulig av eliten.

FØR VALGET var befolkningen

blitt manipulert langt inn i systemet – som for lengst er blitt betegnet "Formynderstaten". Og bittert bør det føles for de fremmøtte velgere som til syvende og sist har gitt grønt lys for veien til trelldom. At nesten 25% av de stemmeberettigede ble sittende hjemme valgdagen, sier imidlertid noe om protestvirksomheten.

ETTER VALGET har man erfart fortsatt på galskapen som har foregått på kryss og tvers innenfor organisasjoner og politiske partier. Det handler rett og slett om et intellektuelt forræderi! Det var da svært – mener sikkert mange lesere. Legger man imidlertid sammen brikkene i det politiske narrespillet, kommer resultatet klart til syne. (Bøkene til Erik Rudstrøm – "Frimureriet og de skjulte makteliter" – utkom i 2003. I den aller seneste tid er ytterligere avsløringer kommet for en dag. Forfatteren av boken "Makten bak makten" – tidligere sjefsredaktør i Inter Press Service, Per-Aslak Ertresvåg – skriver så klart, og viser til et slikt imponerende kildemateriale, at selv politikere må begripe hva de har vært med på. Bevisst eller ubevisst). Tiden er derfor blitt overmoden for den debatt som for lengst skulle vært foretatt omkring utviklingen fra

samfunn til stat, og dermed spørsmålet:

HVA ER DEMOKRATI? Svaret vil avsløre det som eliten gjennom mange år har pønsket ut, riktig nok i demokratiets navn. Men "demokrati" innebærer blant annet at befolkningen kan ytre seg i klartekst – selv om det slett ikke alltid er "politisk korrekt" det som fremkommer. Her i Norge er det naturlig at Grunnloven og dens intensjoner danner grunnlaget for en slik antydning debatt – selv om partipolitikere, byråkrater og en del aktører innenfor medier forsøker å stikke kjepper i hjulene for ytringer og tidsaktuell opplysningsvirksomhet.

Thorbjørn Andersen.

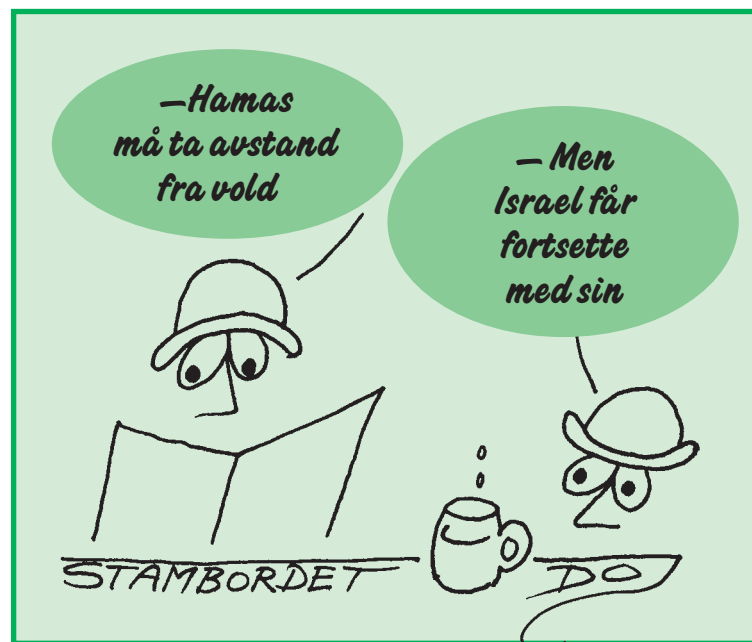
Halden.

Den gode tone – og den onde

Et smil bør tone frem i stemmen.
Den gode tone fremmer smil.
Den onde tone, taler «rett fra levra».
Utsier det som EGO vil!

Uvanlig tone vekker avsky.
Den gode tone hever over tvil.
Et sjelens solstreif over jorden,
er tonen som gir rom for smil.

Svein Otto Hauffen

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 500,- pr år
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta